

LOGON

▶	THEMA: HEILIGE AARDE
▶	OVERDENKING: DE AARDE IN MIJ, DE HEMEL IN MIJ
▶	GEEST EN ZIEL: EEN HUIS VAN VRIENDEN
▶	KUNST: ORGANISCH GEGROEID, OVERVERHIT

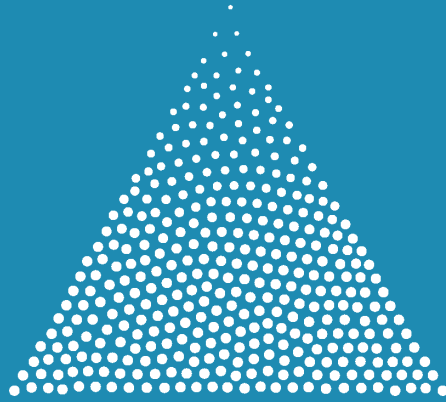
LOGON richt zich tot mensen die fundamentele vragen stellen aan hun leven. Zij voelen zich gegrepen door 'iets' dat hun de ogen opent en hen laat herkennen dat er, voorbij dagelijks geluk en problemen, nog iets anders moet zijn. Als vanaf een bergtop werpt **LOGON** een nieuwe blik op de ontwikkeling van de mens en het doen en laten van de maatschappij in de 21ste eeuw, dat zichtbaar wordt in religie, kunst en wetenschap.

LOGON richt zich tot mensen die op zoek zijn naar de zin van hun leven. Wij publiceren bijdragen van auteurs die op een of andere manier geraakt zijn door de vraag naar de 'zin'. Dat zijn vragen vanuit een universele dimensie. Er zijn geen eenvoudige antwoorden, gebaseerd op vastliggende meningen. Zulke vragen zijn als deuren die leiden naar de innerlijke kern van het zijn – vanuit vele verschillende richtingen. Innerlijke ervaring en inzicht moedigen ons aan om onze houding te veranderen en zo uiteindelijk de loop van ons leven te bepalen, dat wat we geloven, en onze ontmoetingen.

We hopen dat **LOGON** iets aan uw leven kan toevoegen, u zal inspireren om nieuwe vragen te stellen en uw zoektocht naar antwoorden vleugels kan geven. Uw feedback is welkom.

Omslag: De beschilderde grot van Pont d'Arc bevat de vroegst bekende en best bewaarde figuratieve tekeningen ter wereld, daterend uit het Aurignacien, 32.000-34.000 geleden.

Omslag binnenkant: Agnes Pelton, Sea Change (1931)

LOGON

De heilige Aarde. Er wordt wel beweerd dat de prehistorische mens één was met haar, één met de natuur.

Ik vermoed hier een denkfout.

Niets is één met de natuur. Alles moduleert, alles is een variant ván de natuur.

In die zin is de moderne mens ook één met de natuur, omdat hij eet, voortbrengt, sterft. Ik zie daarin weinig heiligs. De heilige Aarde – is dat dan ontzag hebben voor de planeet, het klimaat of grond- en brandstoffen? Hoezeer ook de artikelen in deze editie het belang daarvan onderstrepen, de essentie zal toch elders liggen. Op een – letterlijk – ander niveau.

De paleolithische mens ervoer dat. Allereerst voelde hij zich geen dier – hij voelde zich verwant aan de zon. Daarheen richtte hij zich op, uit een kruipende positie: omhoog! Vervolgens nam hij waar: dieren, machtige beweging, levenskracht: alles deelt en leeft hetzelfde leven! Nog een stap: voorstelling, in zijn geest. Je iets voorstellen in je binnenste. Het begin van een zelf-ervaren. En dan zijn grootste sprong: creatie, schepping. Zoals aarde en zon voortbrengen, brengt hij op de rotswanden zijn voorstelling naar buiten. Diep in de aarde, in de diepste duisternis van de spelonken en grotten, het eerste licht van geest op de wanden! Hij werd aanwezig. Hij nam deel, als scheppende aanwezigheid, aan wat er altijd is, en nooit ophoudt met voortbrengen. Zo puur, als heilige aarde.

Dat noem ik heilig: Licht in de duisternis. Geest, die de aarde doorlicht.

Dat is heilig.

Peter Huijs

Inhoud

▷ Het heilige beleven	4
Overweging	
▷ De onzichtbare natuur spreekt in zichtbare vormen	10
Tijdgeest	
▷ De aarde in mij, de hemel in mij	18
Geest en ziel	
▷ Interview over de Kogi	26
Tijdgeest	
▷ Organisch gegroeid, oververhit	32
Filosofie	
▷ Onze plaats vinden	38
Wetenschap	
▷ Op weg naar Aquarius	44
Tijdgeest	
▷ Het huis van vrienden	49
Geest en Ziel	

▷ Pad van licht in een mistige wereld	52
Reflectie 1	
▷ De Shekinah is de geestziel van de aarde	54
Sporen van licht	
▷ Jij en ik en water	58
Reflectie 2	
▷ Een kompas voor een nieuwe aarde	64
Geest en ziel	
<hr/>	
▶ Column	
Filosofie bij ramspoed [9] – Dick van Niekerk	70
▶ Boeken	72
Van de redactie	

Het heilige beleven

Is er een verlangen in de natuur?

*Te midden van alle drukte van het leven begeleidt mij de
eenzaamheid van de geest, het schouwen in het niets,
het nergens. Op een dag merkte ik dat er daarbij iets
gebeurt:*

*Ik heb de donkere uren van mijn wezen lief
waarin mijn zintuigen zich verdiepen.*

(...)

*Daaruit komt een weten tot mij, dat ik ruimte heb
voor een tweede, tijdloos uitgebreid leven.*

(Rainer Maria Rilke)

En Georg Trakl schrijft:

*In de eenzame uren van de geest
is het mooi om de zon in te gaan,
langs de gele muren van de zomer.
Zacht klinken de stappen in het gras.
Maar altijd slaapt de zoon van Pan
in het grijze marmer.*

▷	TEKST: GUNTER FRIEDRICH
▷	LAND: DUITSLAND
▷	BEELD: PICABAY
▷	RUBRIEK: GEEST EN ZIEL

W

Wanneer ik teksten als deze in mij laat doorklinken, openen zich mijn zintuigen. En ik voel: 'In mij is ruimte voor een tweede, tijdloos uitgebreid leven.' Meestal halfbewust cirkel ik rondom het geheim van mijn 'zijn'. Het is waar, zoals de dichter zegt, dat ik daarbij langs 'de gele muren van de zomer' loop. De herfst, de tijd dat ik 'geogst' word, is nog niet aangebroken. Maar toch worden de muren beschenen, het licht van het geheim laat ze van binnenuit oplichten. Waarom heb ik deze muren eigenlijk? Ze ontstaan dwangmatig, want mijn denken en ervaren, mijn oordelen en willen omringen mij en kapselen mij in. Dit 'grijze marmer' van fijnstoffelijke aard kan heel mooi, heel fijnzinnig zijn. Maar daarbinnen 'slaapt de zoon van Pan'. Mijn denken, mijn ervaren en willen kunnen weliswaar op de wereld van de geest of die van de natuur gericht zijn, maar ze zijn niet één met de levende adem van de geest of van de natuur. Ze zijn slechts spiegelbeelden. En zo ga ik langs deze muren. 'Zacht klinken de stappen in het gras...'

Heel goed ken ik de 'donkere uren' van mijn wezen. Te midden van alle bedrijvigheid van het leven begeleidt mij de eenzaamheid van de geest, het schouwen in het niets, het nergens. Op een dag merkte ik dat er daarbij iets gebeurt, dat het licht in mij werkt – vanuit het donker. De hemelingen komen (voorlopig) onverwacht. Alleen de kinderen merken het meteen en gaan ze tegemoet.³ Dat is logisch, de kinderen konden de muren nog niet oprichten. Licht is scheppend. Als het bij mij binnenkomt en ik het met me meedraag,

bouwt het in mij. Het kan niet anders. Het breekt de muren af en laat daarvoor in de plaats iets anders ontstaan, iets levends: 'de ruimte van een tijdloos uitgebreid leven'. Het licht maakt zichzelf tot deze ruimte en neemt mij, als ik het laat gebeuren, daarin op. De ruimte wordt mij tot een tweede ziel.

Mijn aandacht was sterk op de buitenwereld gericht, op de oriëntatie in het leven, het vestigen van een plek om te kunnen bestaan. Op die manier ontstond het muurwerk in het innerlijk – als een spiegel van het uiterlijk. Maar spirituele teksten, gedichten, bezinningen, het veld van de spirituele groep, het schouwen in het opene, maakten de muren poreus. Langzamerhand drong een roep door, een licht uit het meest innerlijke. Innerlijke zintuigen komen tot leven, heiligheid toont zich in het donker, er schemert een soort dag.

In beeldtaal gesproken wordt mij een hand gereikt en ik tracht die te grijpen. Ze leidt me door de muur, als was die er helemaal niet. Stilte omringt mij, een schijnbaar niets. Daarin ervaar ik: 'ik ben'. Het 'ik ben' komt naar mij toe.

Het is schokkend eenvoudig: te midden van het ongrijpbare, voorbij aan de werveling van mijn leven 'ben ik'.

Ik ben mijn potentieel, in mij draag ik de mogelijkheid van een nieuwe schepping. Dit potentieel ziet mij, 'ik' als de ongrijpbare, ziet de existierende aan. Twee reiken elkaar de hand.

In mijn jeugd heb ik de legenden van de heilige graal gelezen. Ze gaan over het verlangen en over het zoeken naar het onbekende. Nu lijkt mijn verwachtingsvolle luisteren naar de diepte als een zoeken naar de graal. En rechtstreeks

Mij wordt een hand gereikt en ik tracht die te grijpen

lichtte hij op, als een lichtkracht die zich verdicht en tot zielesubstantie wordt. Licht is scheppend, en het wordt tot hetgeen het scheidt, het gaat onder in zijn schepping. In de mens kan het tot graal worden en in hem 'het tweede, tijdloos uitgebreide leven' wekken. Meestal beeldt men de graal af als een schaal. In deze schaal giet zich een rijkdom uit; in de lichtwereld is nooit een tekort. En het is vanzelfsprekend dat de schaal overstromt. Nietzsches Zarathoestra opende zich voor de overstromende rijkdom van de zon. Hij ging de bergen in, samen met zijn adelaar en zijn slang. '(...) wij wachtten die morgen op u, namen u uw overvloed af en zegden u daarvoor.' Dat gebeurde tien jaar lang, totdat Zarathoestra de wijsheid die hij op deze manier ontving, te veel werd, zoals de bij die te veel honing heeft verzameld.⁴ Hij had mensen nodig aan wie hij het ontvangene kon doorgeven.

Zielekracht wil zich uitbreiden, de schepping wil zich steeds verder voltrekken. Alles wil uitkomen bij een nooit eindigende transformatie. 'Ik ben naakt geweest en gij hebt mij gekleed,' (Matth. 25:35), zo spreekt de door de wereld dwalende geest, die mensen zoekt in wie hij tot ziel kan worden. De geest is voor zichzelf te rijk, het licht is voor zichzelf te rijk. Ligt hier de motor van alle schepping en evolutie? Een nieuwe aanwezigheid licht op. De onbegrensde ziel wil zich aan het begrensde meedelen en voor zover mogelijk zich met hem verenigen. Dat leidt tot spanningen, turbulenties. Verandering is niet alleen maar vreugdevol. Mijn lichaam wijst op begrenzing.

Met het lichaam maak ik deel uit van de aarde. De fijnstoffelijke, energetische lichaamsdelen zijn niet zichtbaar. Ze reiken verder, maar zijn eveneens begrensd. Net zo is het met de aarde. Zij heeft een grofstoffelijk, zichtbaar lichaam en de energetische, onzichtbare sferen. Daar, in het fijnstoffelijke, werk ik direct op haar in en zij op mij. Hier vloeien wij in elkaar over, reageren wij energetisch op elkaar. En hier, in dit gebied, merk ik, en sinds enkele jaren versterkt, hoe de natuur zich tot mij richt. Vaak spreek ik hierover met mensen die op een soortgelijke weg zijn. Tot mijn vreugde bevestigen zij meestal mijn ervaring. De aarde, de natuur, richt zich in onze tijd om hulp roepend tot de mens. Zij wacht op iets, zij verwacht iets van ons.

Ik open mij voor de energie van een boom, een boomgroep, een bloembed, een bloeiende weide, een landschap, en ervaar de krachten die van daaruit bij mij binnenstromen. Zij vullen de ruimte die door mijn overgave aan het goddelijk-geestelijke in mij ontstaan is. Bestaat er in de natuur een verlangen dat lijkt op het mijne? Willen de wezens der natuur opgenomen worden in het verlangen van de mens? Willen zij daarheen meegenomen worden waar ook hun eigen geestelijke ziele-oorsprong ligt? Rainer Maria Rilke zegt:

Aarde, is dit niet wat je wilt, onzichtbaar in ons opstaan? – Is het niet jouw droom eenmaal onzichtbaar te zijn? – Aarde!

Onzichtbaar!

Wat, als het geen verandering betreft, is je dringende opdracht?

Aarde, jij geliefde, ik wil.⁵

De natuur richt zich tot de mens. Zij wacht op iets

Hier heeft het verlangen van de aarde woorden gekregen. En tegelijkertijd het antwoord van een mens. Alles is gericht op verdere ontwikkeling, en elke ontwikkeling begint in het onzichtbare. Alles waarvoor ik mijn deuren open, komt als energie bij mij binnen en wordt, als in mijn hart iets van het goddelijke licht aanwezig is, door mijn hart gegrepen en ontvangt een nieuwe, scheppende impuls. Ja meer nog: ontvangt de impuls van zijn voleinding, ook al ligt deze in de verre toekomst. Want de geest draagt

het beeld van de voleinding in zich, het licht draagt de scheppende impuls over, en in een moeitevolle, lange ontwikkeling zoekt hij in de materie zijn verwerking.

De natuur heeft de bemiddeling door de mens nodig. Hij is het verst ontwikkeld en moet voor al het volgende de brug naar de oorsprong zijn. Want dáárheen, naar voren gericht, keert alles in een kringloop terug. De natuur wil zich met de mens in deze stroom vermengen, om iets van zijn bewustzijns-

trappen over te nemen. Zo werkt in de aarde een grote alchemie, in vele stappen en processen. Als dit zou mogen lukken, als de oorsprong zegenrijk door zou werken, moet in de mens de 'tweede ziel' geboren worden, de plaats waar het oorsprongspotentieel aanwezig is en werkt. Dat is de grote zin van werkelijk geestelijke wegen. Zij zijn noodzakelijke voorwaarde voor de metamorfose van de aarde en haar bewoners.

De dingen 'weten' dit. Daarom verlangen ze naar de toekering van de mens, verlangen ze naar de weerklank van hun wezen in de mens. En deze weerklank is mogelijk, want alle natuur is ook onderdeel van de mens. De natuur bouwt ons op, lichamelijk en op zielsniveau. En zo kunnen ook wij alle natuur in ons opnemen en tot onderdeel maken van onze verheffing in het goddelijk-geestelijke, zodat zij opnieuw gedynamiseerd wordt. De ruimte van de 'tweede ziel' is hierbij van het grootste belang.

Rilke wijst daarop en gaat zelfs in op de details van het zielebelevens:

Deze opgedolven dingen begrijpen dat jij ze roemt; vergankelijk, vertrouwen ze zich toe aan ons als redders, ons, de meest vergankelijken.

Wij willen, wij moeten ze geheel en al in ons onzichtbare hart veranderen

in – o, eindeloos – in ons!

Wie wij ten slotte ook zijn.⁶

Daar is een boom. Hij staat voor mij en ik open mijn hart voor hem. Zijn gestalte en al zijn verdere eigenschappen vinden overeenkomst in mij en kunnen zich daarom met mij verenigen. 'O, ik wil groeien, ik zie naar buiten en in mij groeit de boom,' zegt Rilke.⁷ En dan

reflecteert de dichter over dat wat in mij met het waargenomene plaatsvindt: 'Vond het liefde in mij?' En hij vraagt:

Heb ik de meest gewone dingen ingesloten in mijn bedrukte hart?

(...)

Beelden, tekens, dringen zich aan mij op, hebben jullie er spijt van, in mij te zijn.⁸

Wij horen bij elkaar. Wij hebben de mogelijkheid, ja wij zijn erop aangewezen, elkaar bij de ontwikkeling te dienen.

De evolutie is nog niet afgesloten, zij kan ons voeren tot de drempel van een 'tweede geboorte', een metamorfose.

De huidige aarde wil worden tot een 'nieuwe aarde'. Dit doel der voleinding dienen wij het meest als wij de 'nieuwe hemel' in ons toelaten. De dieren, de planten, de landschappen, de zeeën en de rotsen – alles heeft het nodig om doordrongen te worden met nieuwe scheppende bewustzijnsimpulsen, doorgegeven door de mens. Alleen hij is in staat de lege hartenruimte te laten ontstaan waarin de dingen 'van onder naar boven' gedragen kunnen worden, terug naar hun geestelijke oorsprong.

Wat een opgave voor het menszijn!

De dichter bekent:

(...) bevend met armen vol zwakheid

Geef ik ze weer aan God

En we vieren de kringloop.⁹ ▲

Noten

Intro: *Ich liebe meines Wesens*

Dunkelstunden en Helian

3. In: *Brot und Wein*

4. In: *Also sprach Zarathustra*, deel I

5. In: *Neunte Elegie*

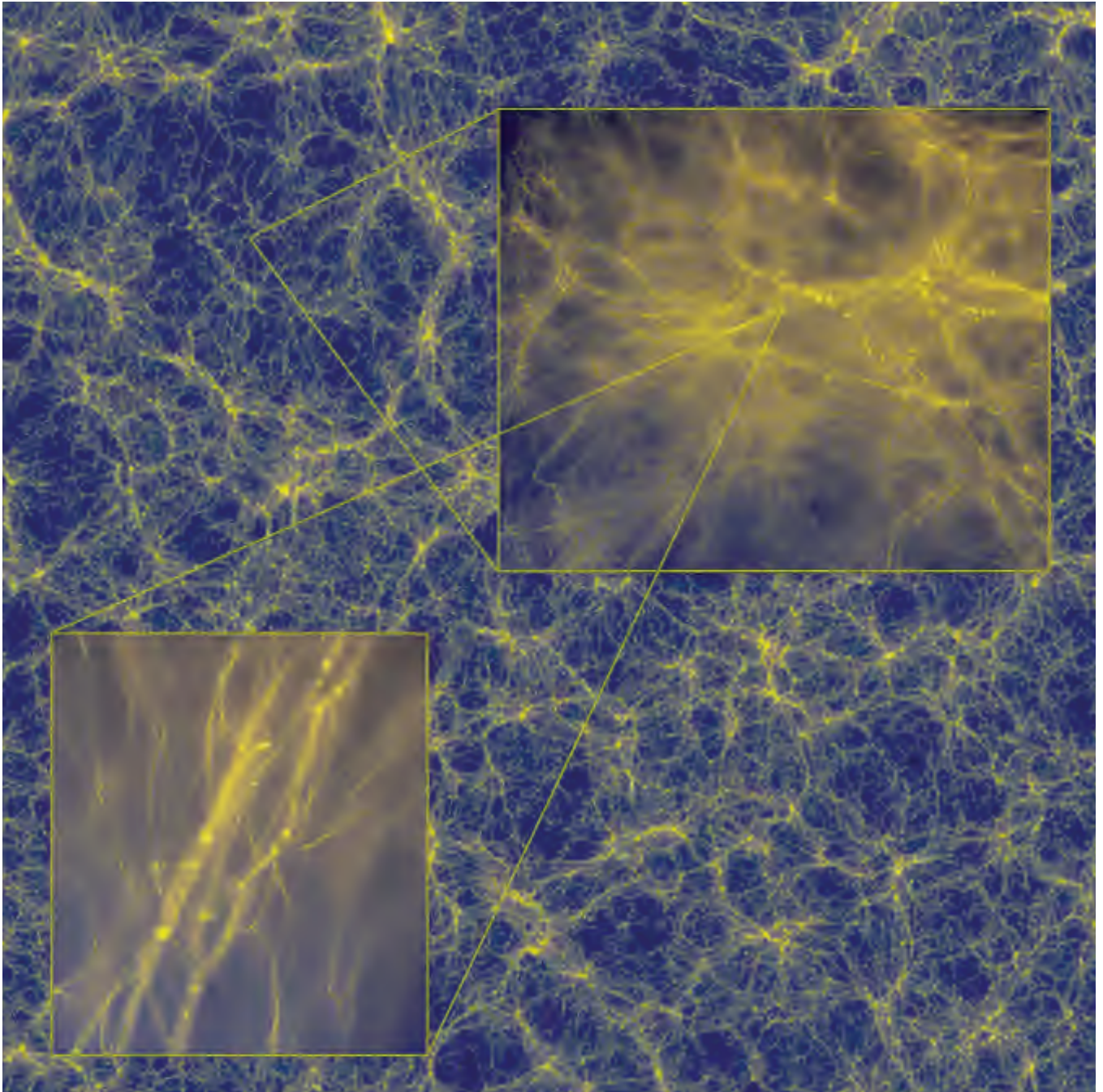
6. In: *Neunte Elegie*

7. In: *Es winkt zu Fühlung*

8. In: *Waldteich*

9. Rilke: *Für Nike*

Terwijl NASA's grandioze, gigantische hightech James Webb Space Telescoop in het verleden van ons universum blikte, kijken we in het heden – met eigen ogen – naar de kosmos die zich op de weide ontvouwt... nemen het snel op (misschien is de kosmos immers wel een wilde wortel). Dat de wilde wortel een kosmos is, dat is immers overduidelijk.

▷	TEKST: ALFRED BAST
▷	LAND: DUITSLAND
▷	BEELD: NASA
▷	RUBRIEK: TIJDGEEST

De onzichtbare natuur spreekt in zichtbare vormen

H

Het is fascinerend dat we steeds dieper de ruimte in kunnen kijken. Want daarin ‘vibreert’ de vraag: waar komen we vandaan? Afstanden worden weergegeven met lichtjaren. Eén foton legt 300.000 km per seconde af. Onvoorstelbaar.

De lichtsnelheid bepaalt de tijdsgrens. Daarbuiten – of daarbinnen – bestaan miljarden sterrenstelsels, miljarden lichtjaren verwijderd. Het oudste, vastgelegd door de telescoop, bevindt

zich op een afstand van ongeveer 13,5 miljard lichtjaar. Dus iets minder dan 500 miljoen lichtjaar verwijderd van de oerimpuls. Overigens, iets in mijn taalgevoel verzet zich ertegen het mysterie van het oerbegin te reduceren tot een hersenloze *ruis-boem-stomme oerknal*. Bovendien kon daar niets knallen.¹

Er was geen echokamer, er waren geen oren. Veel eerder was sprake van een diepe, rijke stilte, gevuld met rijpe

scheppingskracht, een stilte die licht en dus tijd heeft gebaard – *‘laat er licht zijn’* – voor het oog en *‘In het begin was het woord’* voor het oor, die na miljarden jaren eindelijk werden ontwikkeld om te zien en te horen. Want in het licht en in het woord zijn geest en bewustzijn vervat.

eigen kracht niet in ons is, hoe kan het goddelijke ons dan verrukken?’ ‘Gods eigen kracht’ is waarschijnlijk het bewustzijn dat zich manifesteert als licht en ruimte in de tijd en in de mens voor ‘zichzelf’ ontwaakt. De met de telescoop versterkte blik verlangend naar de oorsprong richten, is een bewuste oriëntatie.

Links: Sneller dan licht.
©Tayakorn Palapita, Shutterstock
Rechts: N. Roerich Zarathoestra

Goethe zegt het als volgt in een notendop: ‘Als het oog niet zonachtig was, kon het de zon nooit zien; als Gods

- De oude Indiase scheppingsmythe, volgens welke de slapende Vishnu bij

elke ademhaling in of uit de ruimte ademt, is ook fantasierijker dan een oerknal – en volgens de huidige stand van de wetenschap, die een uitdijning en samentrekking van het universum mogelijk acht, ook realistischer. Elke ademhaling die ons tot leven brengt, is dus een actuele herschepping van het universum. Toen ik een tempel in India met zijn machtige pannendak bewonderde, onthulde de priester me dat het dak evenveel dakpannen telt als een persoon per dag ademhaalt. Met ongeveer 18 maal per minuut, 1080 per uur, is dat 25.920 ademhalingen per dag. ‘Dat is hoeveel pannen het dak heeft,’ zei hij. Ik telde niet mee, maar geloofde hem. Het aantal komt overeen met het aantal jaren dat de zon door de hele dierenriem reist – dit wordt een platonisch jaar genoemd.²

- Hoe kan het ook anders zijn dan dat bij elke kleinste gebeurtenis het grote geheel ademt, immers het is een *kosmos* waarin de telescoop kijkt en waaruit hij uiteindelijk zelf bestaat, evenals de specialisten die hem hebben gemaakt. Zoals gezegd: de blik is onvermijdelijk gericht op het verleden. Dit feit dat we in het verleden kijken naarmate het zicht op het universum dieper gaat, betekent dat we *niet* de kosmische realiteit herkennen zoals die nu is, maar vaak wat er miljarden lichtjaren geleden is gebeurd.

Stel dat de sterrenstelsels met de snelheid van het licht weer zouden samentrekken en hun startpunt zouden naderen, dan konden we dat niet zien. Maar alles wat ooit is gebeurd en zichtbaar is geworden, wordt opgeslagen in het licht.

- Nog een ander fenomeen wordt hier duidelijk: *het bijzondere van planeet Aarde* in z'n kleine kleinheid ten opzichte van deze gigantische dimensies. Sommigen spreken gedesillusioneerd van een stofkorrel, gezien deze proportionele verhoudingen. Met die term ‘stofkorrel’ ben ik het niet eens.³ Het is ook niet waar. *De aarde is geen stofje! Als het klein is, dan alsjeblijft geen stofkorrel, maar een zaadje.* Een klein zaadje, ja, zoals dat van een sequoia of een toorts, waaruit grote, levende werelden groeien, omdat de fotonen – het licht – sterven in een gecondenseerde energie, de materie – en zo de figuren en wezens creëren en onderhouden die elkaar ontmoeten, doordringen, aanvullen, tegen elkaar strijden en op vele manieren met elkaar samenwerken. Zodat in al deze gebeurtenissen, die we groei noemen, de onbeperkte dimensie van licht en ruimte tot uitdrukking komt in de beperkte en beperkende materie, in de prachtige soortenrijkdom op aarde, inclusief ons mensen natuurlijk. In het kleine openbaart het grote zich, of beter gezegd: het geheel. ‘Als je jezelf wilt opfrissen met het geheel, moet je het geheel in het kleinste zien,’ zei Goethe.
- In ons komt deze kosmische gebeurtenis bewust tot zichzelf. In het groeien/wassen waakt iets op, wordt iets wakker – groei zou daarom ook ‘wakkerheid’ genoemd kunnen worden – *namelijk het creatieve bewustzijn* als waarnemingsorgaan dat tegelijkertijd de innerlijke en uiterlijke processen observeert, ervaart, interpreteert en vormgeeft. Bewustzijn is onvergelijkbaar veel complexer dan de fasci-

De met de telescoop versterkte blik verlangend naar de oorsprong richten, is een bewuste oriëntatie

nerende James Webb-telescoop, maar ook veel vanzelfsprekender, omdat het niet is ontworpen, geconstrueerd en gemaakt, maar door de natuur is geschonken.

- Alles wat ons van nature gegeven is en zo vanzelfsprekend wordt – zoals zien, horen en bewustzijn – verdeelt zich vroeg of laat in een intellectuele, puur rationeel-mentale, conceptuele kennis. Het bredere deel van het bewustzijn, waarin zich ook ‘verwondering’ bevindt, sijpelt via een geweningsproces het *onderbewustzijn* binnen.⁴ Het onbewuste vormt sowieso het grootste deel van ons bestaan. Niet alleen het heelal bestaat voor tweederde uit zogenoemde donkere materie en donkere energie – dit zijn dimensies die niet toegankelijk zijn voor de telescoop of de microscoop – maar ook ons lichaam. De geweldige prestaties van ons lichaam – bijvoorbeeld ons hart dat elke dag ongeveer 10.000 liter bloed door de bloedbaan stuurt en weer naar binnen zuigt, of de hersenen met hun talloze gelijktijdige activiteiten in de kleinste ruimte, die ook de zenuw- en spieractiviteiten coördineren – zouden ieder planend rationele ik-verstand mateloos overweldigen als dat verstand deze

prestaties van het lichaam zou moeten organiseren. Tegenover wat permanent in ons is geregeld in termen van ademhalingsprocessen, warmtebalans, drukcompensatie en spijsverteringsprocessen, zodat het een redelijk evenwichtige toestand mogelijk maakt die we ervaren als de basis van ons bestaan, is de transportplanning van de spoorwegen een marginaliteit. (En we zien hoe moeilijk dat is.) De (onbewuste) natuurlijke processen die ons leven organiseren, werken zonder onze bewuste tussenkomst, ze zijn het resultaat van miljoenen jaren ervaring en intelligente doelgerichte beeldprocessen, die steeds complexere organismen en wezens mogelijk maken vanuit een paar basiselementen. En nogmaals Goethe – die het treffend samenvatte: ‘Hoe volmaakter het schepsel wordt, hoe ongelijksoortiger zijn delen worden.’⁵

Net zoals de snelheid van het licht de limiet van de tijd is, zo is de *maat* de limiet van groei. Boven een bepaalde hoeveelheid wordt verhoging een verlies. Als je vol zit, kun je niet meer eten zonder dat dat pijn doet. Wat *de kracht van grenzen* (Gyorgy Doczi) niet respecteert, woekert in het mateloze en lost geestgerelateerde kwaliteit op in

Schoonheid is de verschijning van het oneindige in eindige vorm

onbegrensde massa, die uiteindelijk de eigen basis vernietigt.

Waar de onbegrensde energie zich manifesteert in de beperkte en beperkende materie, ontstaan de vele vormen van de natuur, waarin – in harmonieuze verhoudingen – eenheid en schoonheid worden onthuld.

Schoonheid is de verschijning van het oneindige in eindige vorm. Ook de kunst heeft er haar atelier.

‘Als je het onzichtbare wilt herkennen, moet je zo diep mogelijk doordringen in het zichtbare’ (Kabbalah) was het motto van het KUNST KLOSTER-Zeichnen-Seminar in de conferentie-locatie Bad Münder, dat plaatsvond in samenhang met een conferentie over *de kunst van het leven*.

De instrumenten voor dit doordringen in en verkennen van het zichtbare waren aanvankelijk een eenvoudig blanco vel papier en een potlood.

- Bij het *tekenen* van de natuur moeten de dingen die zo vanzelfsprekend en conceptueel gemakkelijk te begrijpen zijn, visueel worden vertaald. Zulke tekenen kan geen onbeduidend natekenen zijn, maar wordt de vertaling van het zichtbare in een proces van kennen. In dat proces veranderen

dingen.⁶ Een voorbeeld wordt via een afbeelding een zinnebeeld; van zinnebeeld naar een symbool van een raadsel dat zich verschuilt achter een spiegelwand van interpretatie en gewenning en dat met ons in contact kan komen. *Omdat de natuur op zoek is naar ogen die ze zien.* Door het tekenen worden de figuren in de natuur herkend als een visuele partituur geschreven door een briljant componist. De hand speelt en interpreteert vervolgens met eenvoudige verbeeldingsmiddelen – zoals het potlood – zo trouw mogelijk het werk, dat het ‘ooggevoel’ in het licht – ongehoord – ontmoet.

- Dan *vergeet* ik de oude dramatische mimesisdiscussie* over schijn en zijn. *Vergeet* dat alles slechts illusie en bedrog is en onbeduidend, het najagen van de wind. *Vergeet* dat alles gewoon een zinloos toeval zou zijn, dat zich gemakkelijk tot een dozijn deeltjes terug laat brengen en al het andere ónze duiding zou zijn, omdat we het onverdraaglijk zouden vinden om te bestaan in willekeurigheid, goddeloosheid en betekenisloosheid. *Vergeet* dat er in sommige religies extra helle-oorden worden gereserveerd voor kunstenaars die zich als ‘kettters’ wagen aan het creatieve.

Vergeet dat de moderne kunst het naturalisme allang met succes heeft overwonnen. Vergeet dat schoonheid en natuur worden misbruikt en vernietigd voor de onverzadigbare hebzucht van egomane belangen.

Vergeet dat ze slechts als lieflijke achtergrond dienen bij de behoefte aan producten die niemand nodig heeft... vergeet, vergeet, vergeet.

Ik zie de goddelijke manifestatie, het onzichtbare in het zichtbare en teken wat ik zie. Alleen dat. Het gaat vanzelf: gelukzalige, voedende, betekenisvolle vreugde. Gebed. Prijzen. Dankbaarheid. En dan is er een val... een vlucht – naar buiten in het binnenste.

- Door het ‘telescopische’ ingaan tot de diepte van het verschijnende en de microscopisch nauwkeurige verkenning van de vorm, kleur, ritmes en structuren van het voorkomen, dringt het verkennende zintuig door het zichtbare naar de oorsprong. Een nieuwe creatieve waarneming opent zich – van binnenuit. Ze herkent de pure levendigheid in het AL, in alles wat een veelzijdig geheel is – en onthult onderweg de kosmos in een wilde wortel.⁷
- Wanneer het menselijk bewustzijn zich verbindt met het goddelijke bewustzijn vindt er een versmelting plaats van tijd en het eeuwige heden. Maar niet alleen op zo’n manier dat de tijdelijk individuele druppel dan – eindelijk bevrijd van het karmische gevoel – gelukzalig oplost in de oneindige Nirvana-oceaan, maar ook op een manier dat de hele oceaan zich bewust openbaart in elke individuele druppel. ▲

Noten

1. Integendeel, er kan een diepe, creatief volwassen, rijke stilte hebben geheerst, die licht en dus tijd heeft gebaard.
2. Hoe kan het anders dan dat bij elke kleinste gebeurtenis het grote plaatje ademt, omdat het een kosmos is.
3. De aarde is een zaadje waaruit grote, levende werelden groeien.
4. Niet alleen het heelal bestaat voor een groot deel uit zogenaamde donkere materie en donkere energie, maar ook ons lichaam.
5. Net zoals de snelheid van het licht de limiet van de tijd is, zo is de maat de limiet van groei.
6. De natuur is op zoek naar ogen die zien.
7. De oceaan openbaart zich in een druppel.

* mimesis: imitatie van de natuur op het gebied van de kunst.

De aarde de hemel

in mij in mij

▷	TEKST:	CATHERINE SPILLER
▷	LAND:	DUITSLAND
▷	BELD:	GRIFFITH OBSERVATORY
▷	RUBRIEK:	GEEST EN ZIEL

Drie gaven bezitten wij om onze hemel
en onze aarde steeds opnieuw met
elkaar te verbinden en te integreren

Een Maori-mythe verhaalt dat hemel en aarde, het echtpaar Rangī en Papa, in het begin zo nauw in liefde verstrengeld bij elkaar lagen, dat hun kinderen in het donker waren. Een van hen vroeg zich af hoe het zou zijn om in het licht te leven. Na talrijke pogingen lukte het de zoon Tāne, om de twee van elkaar af te schuiven.¹ Zo ontstonden tijd en ruimte voor ons leven.

Het vervolg van het verhaal speelt zich net zo af als bij Jacob Böhme: ‘De vormen in de natuur zijn ontelbaar en elk verschaft een wil naar de mate van zijn eigenschap. Zo ontstaan tegenstelling en strijd in de essentie van alle schepselen. Zij voeren strijd tegen elkander, houden zichzelf gevangen en doden elkaar.’²

Verwijdering

Inderdaad zijn hemel en aarde in mijn leven van elkaar verwijderd. De helder en stralend blauwe idealen van mijn hemel weerspiegelen zich noch in mijn bureau, noch in mijn tuin. In mijn kamer regeert de computerfirma en in mijn tuin de slakken. Stap voor stap beklim ik bergen, om dichterbij mijn hemel te komen. Met iedere stap laat ik zwaartekracht, traagheid en aanklevingen los. Mijn vaardigheid, mijn uithoudingsvermogen en mijn zelfbeheersing nemen toe en zo komt het voor dat ik een bergtop bereik, waar ik de kracht van de hemel en die van de aarde in gelijke mate door me heen voel stromen. En wie ontmoet ik daarboven? T.! T. (ik wil hem niet demoniseren, hoewel of omdat ik hem van vroeger ken) komt mij met stijve schreden en stralend van

vreugde tegemoet. ‘Is dat niet prachtig?’ raaskalt hij. Toen ik in de grauwe woestijn van mijn leven ronddwaalde, was T. regelmatig opgedoken en had mij het blauwe van de hemel daar beneden in het vooruitzicht gesteld. Kijk hier maar eens, en daar, hoe prachtig... Hoe vaak heb ik al niet naar hem geluisterd en ben braaf, als Roodkapje, bloemetjes gaan plukken. Wat heeft hij me op dit moment te zeggen? ‘Geniet van je succes, rust wat uit. De hemel is van jou, de aarde is van jou. Je bent vrij. Er kan je niets gebeuren.’ Ja, ik ben ervan overtuigd dat mij niets overkomt, want het universum functioneert nauwkeurig, al reeds lang. Gelet op de grootte van de hemel en de aarde schijnt mijn vraag zo onbelangrijk: wat doe ik met dit ogenblik van mijn leven?

Oorsprongen en uitzichten

Bij Rudolf Steiner kunnen wij lezen dat in pre-Atlantische tijden de zon, de maan en de aarde één waren. (Rudolf Steiner noemt deze toenmalige constellatie ‘aarde’.) Toen bewoonden vele machtige, stralende wezens de aarde, licht hij toe in helderziend schouwen: engelen, aartsengelen, oerkrachten en hogere hiërarchieën. Deze aarde straalde van liefde, bewustzijn, energie en scheppingskracht, waarbij onze menselijke woordenschat dat slechts in stamelende bewoordingen kan beschrijven. De mens bestond als slapende kiem. Wij waren daar, wat ons bewustzijn betreft, zo iets als stenen of zaden van planten. Toen de zon, en later de maan, de aarde verlieten, begon de mens te ontwaken. Hij ontving van bui-

'Mensen' zullen we zijn als we het zonnepotentieel in onszelf ontdekt hebben

tenaf de geestelijke scheppingskrachten en beleefde een dualiteit van ik en jij, binnen en buiten, hemel en aarde. In de loop van zijn ontwikkelingscycli ontwikkelde de mens zich, werd plantachtig, dierachtig, en dat was het dan ook.³ 'Mensen' zullen we zijn als we het zonnepotentieel in onszelf ontdekt hebben en scheppend, liefhebbend en stralend deze aarde zullen bewonen. Bij Max Heindel⁴ kunnen we lezen dat de mens tijdens de komende drie-een-halve aardecycli in het bijzonder door Mercuriuskrachten ondersteund en onderricht zal worden. Zij helpen ons om onze hogere bewustzijnsdragers 'uit de gevangenis van het lichaam te bevrijden, zodat dit een vrij woonhuis zal zijn, in plaats van een gevangenis.' Momenteel beweegt ons denken zich voornamelijk binnen het kader van onbewuste ingevingen, instincten, bloeddrijven en emoties. Onze denkactiviteiten verheffen zich maar nauwelijks boven deze 'astrale' sferen. Het kan daarom nog wel enige tijd duren tot wij, of enkelen van ons, de vaardigheid van het denken in de werkelijkheid, zonder projecties, buiten de 'spiegelsferen'⁵ zullen beheersen. Vanuit dit gezichtspunt heeft het geen zin om zich op te winden over de actuele sociale, economische en politieke toestanden.

Is het niet rustgevend te weten, dat het universum rekening houdt met onze onvolkomenheden?

Verzoeken

Hier bekruipt me de neiging om gerustgesteld achterover te leunen..., maar al snel, in een wirwar van rust en strijd lust, denk ik aan Arjoena, die door de goddelijke Krishna aangemoedigd werd om tegenstellingen in zijn leven tegemoet te treden (Bhagavad Gita). Ik beweeg me voort in de tuin. Daar kan ik mijn sportieve en strategische vaardigheden trainen, tegen het onkruid, tegen de slakken, natuurlijk met respect, want alles heeft zin.

Zo heb ik mij in de *woestijn* van mijn leven beziggehouden met mijn consumentengedrag, op de *berg* met mijn heerszucht en oefen nu in de tuin mijn opmerkzaamheid, mijn aandacht, creativiteit, geduld en natuurlijk de strijd kunst, niet alleen tegen de slakken – ik weet namelijk dat diep onder de aarde, waar de grootste schatten liggen, ook een draak huist. De slakken willen me er misschien alleen van weerhouden in de diepte van mijn aardkluiten te duiken. Maar daarvan kom ik nog wel terug. Terwijl ik me met onvervangbare tuinwerkzaamheden bezighoud, denk ik nog eens na over T. Hij heeft namelijk drie specialismen, waarbij hij zijn 'producten' steeds weer op een andere manier verkoopt. Heb ik de derde daarvan begrepen? 'En hij bracht Hem naar Jeruzalem en zette Hem op de tinne van de tempel, en hij zei tegen Hem: Als u de zoon van God bent, werpt u zich dan van hier naar beneden.'

De scheppingsmythe – de kinderen van Rangi en Papa

In het begin was er het niets

het absolute niets

het niets waarin niets bestond – Te Kore-te-rawea – het niets waarin niets gebeurde.

Toen was er de donkerte

de oneindige donkerte

de grote, oneindig uitgestrekte nacht – de oneindig lange nacht

de nacht waarin niets waar te nemen was

de diepzwarte nacht.

Er heerste donkerte van de eerste tot de tiende nacht

Rangi-nui, de hemel, en Papa-tu-a-nuku, de aarde, lagen nauw omstrengeld en tussen hen in lagen de kinderen die zij verwekt hadden, en zij lagen allen in de diepste duisternis.

En uit de duisternis kwamen

het zoekende, strevende

het groeiende, wordende

het zich uitbreidende, verbredende

het krachtige, energieke

het denken en beschouwen

de ziel

het verlangen

(Lukas 4: 9) Nu doet het me denken aan Hollywood, Los Angeles, stad van de engelen, hoge tinnen, heilig hout. Alles is slechts schijn, alles theater. Wat wij zijn en waarnemen is zo onwerkelijk als een bioscoopfilm; onze materie is geen absolute werkelijkheid. En dan de verzoeking: waarom zou ik me met zulk een schijn bezighouden? Wat dan ertoe leidt dat mijn eigen innerlijk mij genoeg is. Mijn spirituele, gezonde, ideële wereld is mij genoeg, want in deze wereld van mij is alles mogelijk voor mij. Ik stel me tevreden met een schijnspiritualiteit, terwijl de draak op de ware schatten

van de heilige aarde zit. Waarom zou ik hem ook storen, we hebben toch niet dezelfde interesses, want materie interesseert me niet...

Avonturen

Maar Roodkapje moet niet thuisblijven.

‘Op een dag sprak de moeder tegen haar: Kom, Roodkapje, hier heb je een stuk koek en een fles wijn. Breng die naar grootmoeder, zij is ziek...’⁶

Moeder Aarde schenkt het mens-kind brood en wijn. Geest-zielekracht, hoofd en hart, lichtend rood uit liefde, zal door vergissing en gevaar (bloemen, woud en wolf), door opmerkzaamheid en doelgericht handelen (van de jager) de grootmoeder (de goddelijke Moeder, wijsheid in mij), bevrijden. Ook Bilbo⁷ de held gaat op reis en pas als hij vrijwillig in het hol van de draak aankomt, wordt deze wakker en bedreigt hem. Pas in de strijd ontdekt Bilbo zijn potentieel.

Hoe zal het ons lukken om ons geestelijk potentieel niet in een kleinburgerlijke gemoedelijkheid of een gewoon geworden, lieflijke spiritualiteit te verdrinken, die in wezen niets anders is dan het bloempjes plukken van Roodkapje? Kunnen wij zoals Bilbo naar Gandalf luisteren, de geestelijke impuls in ons hart, en de opdracht aanvaarden?

Drie gaven

Geloof, hoop en liefde zijn onze vaardigheden daartoe. Een gelijkzijdige driehoek, de vurige driehoek van een beleefde spiritualiteit, waarin hemel en aarde elkaar weer kunnen omarmen. *Geloof* is onze energie en substantie,

Geloof is de onvoorstelbare vonk, de eerste oogopslag bij het ontwaken van de hemel in ons

Bilbo en Gandalf, de kracht van de hemelse impuls in een mens van de aarde. © Fantasyart

die de geestelijke zonnekracht waarneemt, al is het onbewust, en ons met haar verbindt. Geloof is de onvoorstelbare vonk, de eerste oogopslag bij het ontwaken van de hemel in ons. *Hoop* trekt dan de geestelijke oerkrachten in tijd en ruimte in ons aardse leven en laat ze diep in ons hart vallen. Hoop is een verlangen en een omvorming van

onze inprentingen door het toelaten van waarheid en werkelijkheid. *Liefde* is de drakenkracht met zes vleugels, die niet meer vernietigt, maar hemel en aarde bewoont. Geloof, hoop en liefde verschijnen in volkomen overgave en schepende creativiteit, elk als Yin en Yang en daarmee als de zes vleugels van de bevrijde mens.

Het vrouwelijke zal overwinnen

De zege komt uiteindelijk niet door strijd, maar door genade

Drie treden

Als we de drie gaven dieper bij ons dagelijks leven in tijd en ruimte betrekken, verschijnen ze als drie treden van een integratieproces, waarbij we onze hemel en onze aarde weer met elkaar verbinden, laten integreren. Op de eerste trede beleven wij *inspiratie*. Een heftige beroering wekt ons, de hemel raakt ons aan, tilt onze ziel op uit de aardkluit. Zo'n beleving kan de ziel een leven lang voeden, waarbij ook het gevaar bestaat dat iemand zich lang, zelfs een leven lang, met die aanraking tevreden stelt. Onze ziel verheft zich dan als het ware op zondag in inspiratie en leeft door de week het gewone dagelijkse leven. Hemel en aarde blijven gescheiden. Dan put de kracht van inspiratie zich uit in de theorie, bijvoorbeeld in het erover spreken en lezen, in de herinnering, in YouTube-video's ('luister maar, die en die zegt het ook') of in sporadische spirituele groepsbelevissen, wetenschappen, zogenaamde geesteswetenschappen, concepten, onze innerlijke bioscoop. Juist nu bevinden wij ons in dergelijke blokkades, individueel, collectief, wetenschappelijk, politiek, sociaal, spiritueel. Tegelijkertijd wordt daardoor echter het ontoereikende van de theoretische dimensie zichtbaar. En het universum begrijpt ons: we zijn pas net begonnen de Mercurius-Uranuskrachten – geestelijke kennis en liefde – in onszelf te ontwikkelen. Daartoe stappen wij op de tweede trede, de actualisatie. Het menskind, Roodkapje, pakt de geestelijke impuls van inspiratie op, om die in zijn leven te actualiseren. Het komt aan in het donkere

Noten

1. Papatuonuku, Wikipedia
2. Böhme, Jakob, *De signatura rerum*
3. Steiner, Rudolf, *Egyptische mythen en mysteriën*, Ef en Ef Media, Utrecht 2020
4. Heindel, Max, *De wereldbeschouwing der Rozenkruisers*, Rozekruis Pers, Haarlem 2000
5. De voor onze gewone zintuigen niet waarneembare kant van de wereld, het hiernamaals, de hel, het vagevuur
6. Grimm, Jacob, *Sprookjes van Grimm*, Rebo Productions BV, Noordwijkerhout, 2001
7. Tolkien, J.R., *In de ban van de ring*, Boekerij, Amsterdam 2011
8. 1 Kor. 15: 45
9. Steiner, Rudolf, *Egyptische mythen en mysteriën*, Ef en Ef Media, Utrecht 2020

woud van zijn eigen verwickelingen van goed en kwaad. Het doet bereidwillig al het goede en belandt desondanks in de buik van de wolf. Deze tweede trede houdt in de inspiratie te verwerklijken en door handeling en mislukking boven goed en kwaad, karma, concepten en conditioneringen uit te groeien, tot grootmoeder Wijsheid. Daar hebben wij tijd voor nodig, misschien maanden, decennia, levens. Wij ploegen en zaaien en de slakken vreten alle sla op. Tot we de wolf, de draak in onszelf erkennen en onze drakenkracht integreren. De derde trede brengt de volheid van de *verwerklijking* door liefde. De geestelijke impuls van inspiratie manifesteert zich door mensen. De schepende geest-zielekrachten, onze hemel, zegenen ons dagelijks leven, onze aarde, en maken ons leven vruchtbaar. Dit bewijst zich concreet in een levenshouding en in de gaven van inzicht, empathie, geduld, daadkracht, creativiteit, wijsheid, liefde en nieuwe inspiratie. De eerste Adam (mens) werd tot een levende ziel, en de laatste Adam tot geest, die levend maakt.⁸

Opgave en overgave

Dit is de oproep van aarde aan ons: wij mensenkinderen moeten, samen met haar, door verdere ontwikkelingscycli heen tot een zon worden⁹ die voedend en liefhebbend straalt.

De tekenen des tijds en Roodkapje nodigen ons uit het vrouwelijke in en om ons in het bijzonder te respecteren. Moeder Aarde voedt ons, ook al verwonden wij haar. Als 'kindmensen' kunnen wij vergissingen niet vermij-

den. Gaan we door het donkere woud, luisteren we naar de wolf, plukken we de bloemen, geven we ze aan de wolf... het zal duidelijk worden dat het allemaal niet zo erg was. Het was alleen een gevoelsverwarring in onze harten, een vijandbeeld in ons onderbewustzijn. Als de jager met opmerkzaamheid en daadkracht in tijd en ruimte handelt, als wij het wagen onze wils- en scheppingskracht in tijd en ruimte als Arjoena te gebruiken, zullen wij ons leven veranderen. De 'grootmoeder', onze wijsheid, onze geest, zal vrij zijn voor de krachten van Mercurius en Uranus, de liefde van de hemel.

Het vrouwelijke zal overwinnen. De zege komt uiteindelijk niet door strijd, maar door genade. Tegenover het goddelijke kunnen wij slechts yin, vrouwelijk, ontvangend zijn.

Vandaag de dag, wanneer concepten, religies, theorieën en onze eigen kennis als ontoereikend ontmaskerd worden, kan ons hart rein als het hart van een kind worden. Onze intelligentie kan vrouwelijk worden, dat houdt in ontvankelijk voor de werkelijkheid, het ware leven, de wijsheid. Ons handelen kan vrouwelijk worden, een overgave aan de krachten van hemel en aarde. Dan wordt het leven tot een feest in de tuin van de Grote Moeder. ▲

Literatuur

- Erika Jakubassa, *Märchen aus Neuseeland. Überlieferungen der Maori*, 1985
<http://kultgeschichte.blogspot.com/2018/10/schopfungsmymen-der-maori-neuseeland.html>
<https://www.grin.com/document/266916>

Voor de Kogi
is de aarde een

bewust, levend
organisme

▷	TEKST:	GUNTER FRIEDRICH
▷	LAND:	DUITSLAND
▷	BEELD:	TIM WILLIAMS
▷	RUBRIEK:	TJDGEEST

Een interview met auteur Lucas Buchholz

Gunter Friedrich sprak met Lucas Buchholz, auteur van het boek *Kogi. Hoe een natuurlijk volk onze moderne wereld inspireert.*

L

Lucas, ik heb jouw boek over de Kogi gelezen en het heeft me erg geraakt. Je hebt een paar maanden met ze doorgebracht. Kun je me vertellen wat voor soort mensen het zijn?

De Kogi zijn een inheems volk. Zij leven in het noorden van Colombia, aan de grens met Venezuela. Het volk telt bijna 30.000 mensen. Het bijzondere aan hen is dat zij hun oorspronkelijke cultuur hebben weten te behouden op een wijze zoals nauwelijks enig ander inheems volk op deze planeet dat heeft kunnen doen. Dit betekent dat je ook nu nog de kans hebt om bij hen oude kennis en oorspronkelijke wijsheid tegen te komen. Zij leven geïsoleerd in de bergen, als boeren, in zelfgemaakte hutten, met hun eigen kleren en hun eigen taal, sommigen hebben nog steeds weinig contact met de buitenwereld en cultiveren een spiritualiteit die zij ook in hun dagelijks leven tot uitdrukking brengen.

In jouw boek staan veel letterlijke, lange uiteenzettingen van de Kogi-wijzen, en je schrijft dat deze leringen en inzichten nooit zijn opgetekend. Hoe kan het dat ze zo levendig bewaard zijn gebleven?

Dat is juist het geval wanneer bloedlijnen en wijsheidslijnen niet worden onderbroken. De Kogi zeggen dat zij een actieve herinnering hebben van de laatste vierduizend jaar, waarin zij heel bewust de traditie hebben doorgegeven van leraar op leerling, en altijd van de mamos, de wijze, op de nieuw-geleide mamos. Daarbij sluiten hun

culturele gebruiken aan, die het mogelijk maken de tradities voort te zetten zonder te schrijven. Het moet echter gezegd worden dat wij thans in een tijd leven waarin dit alles begint te wankelen door de steeds toenemende invloed van buitenaf. Ik zie het als onze taak hen te steunen bij het in stand houden van hun afstamming en het voortzetten van hun cultuur op hun voorouderlijk land.

Misschien wel het ontroerendst voor mij is de relatie die de Kogi hebben met de aarde en met de afzonderlijke rijken van de natuur.

De relatie van de Kogi tot de aarde is geworteld in hun hele wereldbeeld. Voor hen is de aarde een bewust, levend organisme, een subjectief wezen, en dat geldt ook voor de verschillende aspecten van de aarde: rivieren, bergen, valleien, bomen, stenen, het vuur, de wind, zelfs de duisternis. De Kogi zijn, zoals vele inheemse volkeren, diep animistisch, dat wil zeggen, zij gaan ervan uit dat de dingen bezield zijn, leven, subjectief zijn.¹ Zo is de natuur of de aarde met al haar aspecten iets waarmee ik subjectief contact kan maken, een tegenhanger met wie ik kan spreken, met wie ik een dialoog kan aangaan. Ik kan vragen stellen en ik kan antwoorden krijgen. Er zijn dingen die de aarde zou willen en dingen die zij niet wil. Zij is als een individu, maar een van een heel andere soort. Met dit inzicht hebben de Kogi een cultuur ontwikkeld die uiteindelijk een cultuur van vrede en van het

Als de adelaar en de condor samen zullen vliegen...

Er is een heel oude profetie: Als de adelaar en de condor samen zullen vliegen, kan in de mensheid een nieuw bewustzijn ontwaken en zal zij in staat zijn de dodelijke gevaren te overwinnen die de vlucht omhoog van alleen de adelaar voor de wereld heeft opgeroepen.

De adelaar is een symbool voor de ontwikkeling van het hoofd, voor het mannelijke en voor de leer van de Vader-God. Dit gaat samen met de oriëntatie op het transcendente, wat de neiging heeft weg van de aarde te streven. Het verlies van de innerlijke relatie met de aarde leidt tot haar uitbuiting. De condor daarentegen symboliseert de ontwikkeling van het hart, het vrouwelijke, de leer van de moedergodin. Het gaat gepaard met een toekering naar het immanente, naar het sacrale in het centrum van het menselijk systeem en in het centrum van de aarde.

De duizenden jaren oude wijsheid van de Kogi, die in de bergen van Noord-Colombia leven, kan in verband worden gebracht met de 'condor', de leer van de moedergodin en dus de relatie tot de aarde als levend wezen. De traditie van het kerkelijk christendom daarentegen plaatst de vadergodheid op de voorgrond, de 'adelaar', en bevordert de ontwikkeling van het verstand.

De mysteriën van de innerlijke paden van het christendom echter, waaronder de weg van het Rozenkruis, leiden tot de eenheid van hart en hoofd; de wijsheid van Vader God en moedergodin verenigen zich hierin. Dit interview kan helpen iets te begrijpen van de wijsheid van de condor. De grote opdracht is om de twee stromingen in spiritueel inzicht te verenigen. Op dit pad ontwaken we in een nieuw bewustzijn – en krijgen de Aarde en de mensheid een nieuwe kans.

Zij zien zichzelf als de hoeders van het hart van de wereld

diepste respect voor het menselijke en ook het niet-menselijke zijn is.

Hoe zien de Kogi de status van de mens in relatie tot de aarde?

Zij zien zichzelf als de 'hoeders van het hart van de wereld', als verantwoordelijk voor het gebied dat hun is toevertrouwd, en zij gaan ervan uit dat de mens niet een soort parasiet is op deze planeet, maar een belangrijke medespeler voor de aarde in bewustzijn.² Voor hen is de relatie tussen mens en aarde er een van wederzijdse bevruchting en creativiteit. De aarde is in haar bewustzijn zeer nauw met ons verbonden. In de visie van de Kogi is het de taak van de mens om de cycli van de aarde te ondersteunen door bewustzijn, door contact te maken en ze energetisch stromend te houden. Toen de blanken in het land van de Kogi aankwamen, waren zij verbaasd en zeiden: 'Hier vinden wij geen over-

blijfselen van beschaving, geen bewijs van het verleden.' De Kogi antwoordden: 'Wat wij hebben overgehouden van de levenswijze van onze voorouders is een toename van de biodiversiteit, van de vitaliteit van de ecosystemen.'

Wat doen de Kogi in dit verband?

Zij voeren rituelen uit waardoor zij in contact komen met de wezens van de natuur. Wederzijds bewustzijn van de natuur en de mens staat centraal in hun religie en rituele praktijk. Ze hebben verschillende rituelen waarmee ze bepaalde cycli weer met elkaar verbinden. Vaak gaat het om watercycli, bijvoorbeeld over de regen die in de bergen valt, in de waterlopen naar beneden stroomt, in zee terechtkomt en daar weer verdampt. Zij kennen deze cycli zeer goed en voltrekken bepaalde rituelen die altijd een gelijkwaardig materieel en geestelijk aspect hebben. Zij kennen de scheiding van geest en materie niet; voor hen moeten beide gelijkelijk worden waargenomen. Er zijn rituelen voor bepaalde dieren, bepaalde planten, zeer grote cycli zoals planetaire verbindingen, maar ook kleinere omstandigheden zoals een bepaalde plaats, een bepaald rivierdal. De training van de *mamos*, de wijze mannen, verwijst naar dit alles. Zij leren in de loop van achttien jaren hoe de dingen met elkaar verbonden zijn en hoe er energetisch mee om moet worden gegaan.

Je hebt het in je boek op verschillende plaatsen over de Ene Gedachte of het Ene Denken.

Er is een term in de Kogi-taal die Zhigoneshi heet, wat betekent de Ene Gedachte, het Ene Denken, in het Spaans: *un solo pensamiento*. Zij zeggen dat er uiteindelijk alleen leven is, niet de levens in het meervoud, ook al toont het leven zich in verschillende vormen, als een pinguïn, een boom, een grasspriet, een mens of een vogel of zelfs een steen. Er is alleen leven, alleen de ene

Er zijn dingen die de aarde zou willen en dingen die zij niet wil

fundamentele levenskracht. Als we dit begrijpen, gaan we ook op een nieuwe manier over levend zijn nadenken. Het leven als zodanig is niet tegenstrijdig, dat wil zeggen, het strijdt niet tegen zichzelf. Alleen kunstmatige systemen met kunstmatige stimulansen, regels en normen bevechten, hinderen en vernietigen misschien zelfs elkaar.

Het leven zelf leidt tot meer en meer levend zijn en dit ziet er anders uit, zoals in een ecosysteem. Als er veel verschillende soorten in voorkomen, leidt biodiversiteit in de volgende stap tot nog meer biodiversiteit. Het schept de fundamentele, de ruimte en de voedingsbodem voor nog meer leven om tot bloei te komen. Het basisprincipe van de Ene Gedachte is dat iedereen in gelijke mate deelheeft aan en profiteert van de basisgedachte van het leven. Dit is geen nulsomspel, maar een plussomspel: het welzijn neemt voor iedereen in gelijke mate toe.

Ik vond het interessant dat jij de Kogi laat zeggen: 'Alles wat wij nodig hebben om hier te leven, halen wij uit de aarde en haar atmosfeer, en dat geldt ook voor de duisternis. En voor alles wat we innemen en consumeren, compenseren we, geven we iets terug aan de aarde.'

Ja, ze nemen het idee van *Eén Leven* ernstig. Daarom is er voor hen geen hiërarchie in het leven. Voor hen is het hetzelfde of ik een plant of een dier eet, of ik ademhaal of in het duister ga zitten. Ik kom altijd in contact met het leven en ontvang iets. Wij zeggen soms, bijvoorbeeld wanneer wij vegetarisme of andere dingen propageren, dat je een ander leven kunt bereiken. Hierop zeggen de Kogi: nee, de vormen kunnen verschillend zijn, maar het is precies

hetzelfde leven. Wanneer ik een wortel oogst of op een everzwijn jaag, ontvang ik leven, en ik geef het op een andere manier terug aan de leefomgeving van het everzwijn of de wortel, zodat uiteindelijk de fundamentele levenskracht van de wortel of het everzwijn blijft bestaan en verder gaat in de cyclus. Hetzelfde geldt voor duisternis en andere dingen. We ontvangen iets en geven iets van onszelf terug.³ Dit kunnen gedachten zijn, maar ook kleine voorwerpen; de Kogi werken bijvoorbeeld met kleine katoenen draadjes waarin zij gedachten verpakken, en zij geven deze gedachte-energie terug aan het desbetreffende levensgebied. Ze zeggen dat onze gedachten en ons menselijk bewustzijn voedsel zijn voor de natuur.

Dit laat ook zien hoe we met elkaar kunnen evolueren. Hoe denken de Kogi over de zinvraag? Wat is voor hen de zin van het leven?

Dit is een heel erg westerse vraag. De behoefte eraan ontstaat alleen in contexten die als betekenisloos aanvoelen. Als je een kind dat een zandkasteel bouwt, vraagt: 'Waarom bouw je dit zandkasteel?', antwoordt het normaal gezien: 'Ik begrijp uw vraag niet.' Het zandkasteel is een uitdrukking van zijn levend zijn op dat moment. En het is hetzelfde voor de Kogi. De zin van het leven is leven, is levend zijn. Er is niets buiten het leven dat door het leven kan worden bereikt. Het leven is al compleet en bevat alles. De vraag naar de zin van het leven kan alleen worden gesteld vanuit een positie buiten het leven. Voor de Kogi zou het een volkomen absurde gedachte zijn om het leven als het ware van buitenaf te bekijken. Zo'n plaats bestaat voor hen niet.

Deze vraag is inherent aan de westerse traditie. In Genesis staat dat de geest boven het water van het leven zweeft.

De Kogi zouden dat niet zo uitdrukken. Het is een veronderstelling of perspectief dat voortkomt uit een diep bewustzijn van gescheidenheid. We vinden het bijvoorbeeld ook niet in de Aziatische filosofie.

Welk advies geven de Kogi ons voor ons leven?

Zij adviseren ons om dat wat leeft weer centraal te stellen in ons denken en handelen, zodat wij ons opnieuw afvragen: 'Waar of hoe toont het levende zich?' Wij ervaren het door te voelen, ook door te denken, dat is begrijpen, maar niet alleen als een cognitieve functie, maar als een holistische ervaring. We kunnen het gewaar worden als er weinig levend zijn ontstaat door onze daden. Er zijn heel eenvoudige oefeningen: je kunt bijvoorbeeld gewoon je mobiele telefoon pakken en je contactenlijst doornemen en je afvragen: wat zijn eigenlijk de contacten met wie ik me echt verbonden voel? En wij kunnen onszelf vragen stellen als wij uiteinde-

lijk systemen hebben gecreëerd die aan zichzelf voldoende hebben en die los staan van het leven. Zoals dat van de geest die zweeft boven de wateren van het leven. Dergelijke systemen zijn niet verbonden met de bron van energie, maar moeten als het ware steeds opnieuw van buitenaf van energie worden voorzien.

Wij hebben bedrijven waar de medewerkers voortdurend hun levensenergie in steken, altijd meer en meer en meer. Deze bedrijven hebben soms een grote rotatie van medewerkers. Mensen gaan naar binnen, laten daar hun levensenergie achter in wat uiteindelijk in wezen dood is en moeten op een gegeven moment weer weg omdat ze uitgeput zijn. Maar men kan zich nu ook bedrijven voorstellen waar mensen werken die zich er prettig voelen en er jarenlang blijven. Met hen is er een soort uitwisseling, een wederzijds zich voeden. Als we het levende centraal stellen, zorgen we voor voedende relaties met elkaar, met onszelf en met de natuur.

Dan worden ondernemingen als het ware levende wezens. Wat heeft de meeste indruk op je gemaakt bij de Kogi?
Hun aanwezigheid.

Is je leven veranderd door het contact met hen?

Er is voor mij veel veranderd: mijn denken en in het algemeen mijn in-de-wereld-zijn. Mijn professioneel dagelijks leven, mijn privéleven, alles wat ik vandaag doe, is gebaseerd op mijn ervaring met de Kogi. Ook mijn vrijwilligerswerk; onze vereniging Living Future, die ik mede heb opgericht en geïnitieerd, heeft tot doel de oorspronkelijke kennis in de moderne wereld te brengen en het diepe inzicht te wekken dat er een onvoorstelbare schat bestaat, die wij ten dele niet meer herkennen of vergeten zijn, en die ons, vooral in deze tijd, veel kan helpen. ▲

Literatuur

Buchholz, Lucas, , Naturvolk unsere moderne Welt inspiriert, Neue Erde GMBH, Saarbrücken 2022

Organisch gegroeid, oververhit

The image is a vertical composition. The bottom third shows a night cityscape with several tall, illuminated skyscrapers. The middle two-thirds are a dark blue night sky filled with numerous small white stars. On the right side of the sky, there is a large, bright, glowing blue arc that curves from the top right towards the middle. The text 'Organisch gegroeid, oververhit' is overlaid in white, sans-serif font across the top half of the image.

Verkenningen naar een heilige aarde

te manifestazione dell'arte di Piero Gelli

▷	TEKST: ERIC OP 'T EYNDE
▷	LAND: BELGIË
▷	BEELD: SHIKASTA, ERIN BABNIK
▷	RUBRIEK: TIJDGEEST

Van Italië weet je dat de natuur er altijd al kurkdroog bij ligt onder het witte licht van de felle zomerzon. In Oostenrijk zien de bergweiden nog steeds fris groen. Maar in Duitsland, op de rechteroever van de Rijn, zien de bossen er over tientallen kilometers uit alsof het herfst is in augustus, het groen weggeveegd door dorre bruine en gele vuurtinten. In onze gematigde contreien is de aarde oververhit en uitgedroogd. De gemiddelde gedachtegang van wetenschappers en van brede lagen van de bevolking is dat wij het hebben gedaan. Wij, mensen, hebben door onze manier van leven de hele levende aarde in een toestand van oververhitting gebracht.

Oververhitting ontstaat bij een teveel. Te veel wrijving in een kogellager. Te veel elektrische stroom door een koperdraad. Te veel straling in een kernreactor. Het gaat altijd om energie. Te veel ... wat doen wij mensen te veel? En wat zou dus de juiste maat zijn?

Misschien kijken we het best eerst nog eens naar de aarde. In het niet-verbonden denken – ik als subject neem de aarde waar als een object buiten mij – is de aarde een gekristalliseerde materieboll met een dikke kristallijne laag rond een vloeibare bol met een vurige kern. Wij mensen zijn een levensvorm die over het aardoppervlak beweegt, er af en toe in krast of er minerale delen aan onttrekt. Zoals steenkool, aardolie, aardgas, de in gekristalliseerde vorm opgeslagen energie van de zon. Het is het gebruik van die energievoorraden die voor de mensheid de grote sprong naar 'te veel' mogelijk heeft gemaakt. In het verbonden denken ziet de aarde er allicht anders uit. De vuurbol met zijn gekristalliseerde buitenkant is een onderdeel van het zonnestelsel. Het zonlicht maakt leven mogelijk op deze bol en leidt dat leven in zijn

ontwikkeling. Op de aarde is er een gevoelig evenwicht tussen land en water, continenten en oceanen. Het leven is ontstaan in het water, in steeds complexere vormen. Hogere levensvormen zullen op een bepaald moment het water verlaten en zich verder ontwikkelen op het land. Sommige zullen later weerkeren naar de oceaan, mét hun inmiddels verfijnde bewustzijn. Uit die hele evolutie groeit uiteindelijk de mens, als een levensvorm van de aarde die de menselijke ziel kan dragen, die van elders komt.

Het mens-dier maakt in kleine aantallen deel uit van het levend organisme van de aardbol met zijn myriaden levensvormen. Hij maakt er deel van uit, hij is verbonden met. Hij is één met dat grote leven. Hij is twee omdat zijn ziel van elders komt.

De heilige aarde... Welke beelden komen je voor de ogen als je deze uitdrukking hoort? Een rijkelijk vruchtdragende natuur waarin kleine gemeenschappen van mensen hun levens leiden in harmonie met de tamme en de wilde dieren. De schoonheid van bloemen en bloesems, van varens en bomen op een

Je ziel komt van elders

schitterend gebeeldhouwde aardbodem. Alles doorstroomd van sprankelend, wervelend, helder water in beekjes en rivieren, dat in samenklank met het warme zonnelicht het leven draagt. De mens leunend op minimale technologie. Je vindt die heilige aarde heel mooi beschreven in de *sci-fi* roman van Doris Lessing, *Shikasta*. Rohanda is de heilige planeet waarop de mensen, geleid door hoger ontwikkelde zielen, hun levens en steden vormgeven in harmonische samenklank met de muziek der sferen. De mensen trillen bewust mee in het organische leven van het heelal. In de roman zal de aarde vervallen tot Shikasta, een naam met de sisklanken van het serpent. De val gebeurt heel geleidelijk onder invloed van een kleine verschuiving in de planeetstanden en van een stoorzender van weer andere bovenmenselijke wezens. En de mensen herinneren zich Rohanda. En de mensen zijn gelukkig als ze aan Rohanda herinnerd worden in de grote verhalen. En de mensen vergeten Rohanda. Zij kennen enkel nog de kille, afgescheiden strijd om te overleven in een wereld waarin dan ook de grote verhalen vóór de volgende bocht in de tijd scheefgetrokken worden en als nietszeggend vergeten. Tot hier de vertelling van Doris Lessing.

De mensen trillen bewust mee in het heelal. Bewustzijn is de vrucht van de aarde. Wij, mensen, zijn geroepen die vrucht voort te brengen, geboorte te geven aan een menselijk bewustzijn dat trilt in de vibraties van het al. Zoals in de getrokken lijn van het cijfer zes de menselijke zielen indalen in de bol van de aarde zal zich in het cijfer negen het licht van een hoger eenheidsbewustzijn weer los maken van de aarde. Deze ontwikkelingscyclus is dan volbracht. J. van Rijckenborgh schrijft in zijn boek

Christianopolis (p84):

‘En God zeide: Laat ons mensen maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis, en dat zij heerschappij hebben over alle natuurrijken. En God schiep de mens naar zijn beeld, naar het beeld van God schiep hij hem; man en vrouw schiep hij ze. En God zegende hen en zeide: Wees vruchtbaar, breng voort als een vuurgeest, en vervul de aarde en onderwerp haar. En God zag al wat hij gemaakt had en zie, het was zeer goed. Toen kwamen de mensen en zij verscheurden elkander levend met de handklauwen.

Toen kwamen de mensen en zij regen elkander aan het mes.

Toen kwamen de mensen en zij schoten elkander aan flarden.

Toen kwamen de mensen en met behulp der zwarte religie, die vanuit haar riolen en met behulp van de kunst die het al in begoocheling gevangen houdt en met behulp van de wetenschap die alles bedenkt wat tot vernietiging dient, moordden zij op grote schaal.

Toen kwamen de mensen en hun priesters zegenden de moordenaars en hun kunstenaars bepleisterden de graven met blanke marmeren standbeelden en de krankzinnige intellectuelen werden gedecoreerd.

En van de aarde ontsnapt een gil die de hemelen scheurt, een gil van angst en intens lijden van mensen, veroorzaakt door mensen. Zo hervinden wij onszelf ziende onze gebroken realiteit. Wij zien onszelf als kinderen Gods, van wie eenmaal gezegd is: En God zag al wat hij gemaakt had en zie, het was zeer goed. Als u dat begrijpt, dat het in den beginne zeer, zeer goed was, dan ontdekt u dat we naar ons diepste wezen toegerust zijn met onmetelijke krachten. Dan ontdekt u dat we afscheid moeten nemen van alle begoochelingen, van

alle zwarte omstrengelingen, van deze gehele wereld van onzuiverheden. Dat we vreemdelingen moeten worden ten opzichte van deze verzondigde natuur in al haar gebroken uitingen van kunst, wetenschap en religie. En dat we opnieuw geboren moeten worden om God, onze schepper te vinden, en het Godsplan met wereld en mensheid te leren kennen.’ Einde citaat.

Genesis is een van de oude verhalen die pogen ons te herinneren aan onze oorsprong en taak. De auteur schetst heel scherp de toestand waarin wij mensen zijn aangeland door de verbreking van ons kleine bewustzijn van het grote plan. Door het prioriteit geven aan het kleine bewustzijn en zijn drang om te blijven bestaan, zijn drang naar de eeuwigheid. Die prioriteit heet ego of ik. Die prioriteit leidt tot teveel. Die prioriteit leidt tot oververhitting.

De Amerikaanse botanicus L.H. Bailey publiceerde in 1915 een boekje onder de titel *De Heilige Aarde*. Het boekje bevat enkele interessante uitspraken over de mens en de heilige aarde.

‘Onze relatie met de planeet moet in de sfeer van de geest worden getild. Op geen enkele andere manier kunnen wij werkelijk nuttig zijn. De tendens is om verder en verder verwijderd te geraken van de eeuwigdurende achtergronden. Onze religie is losgekoppeld geraakt. De grote ontdekkingen en uitvindingen van deze tijd hebben een belangrijke sociale betekenis. Toch hebben wij andere relaties dan met het fysieke en statische. We zijn delen van een gevoelig levende schepping. Het thema evolutie heeft onze verhouding tot die schepping op zijn kop gezet. De levende schepping is niet uitsluitend mens-georiënteerd. Zij is biocentrisch.

We kunnen de essentiële continuïteit waarnemen in de natuur, die eerder van

binnenuit voortkomt dan van buitenaf. De levensvormen ontwikkelen zich immers opwaarts en voorwaarts in zoiets als een machtig plan. De mens is slechts één onderdeel van dat proces. Wij hebben een genetische relatie met al wat leeft en onze adel is de adel van de natuur. De schepping, en niet de mens is de norm.

Het ultieme doel van het gebruik van het land is de ontwikkeling van het volk. Het is onze opdracht bij het omgaan met de hulpbronnen van de aarde om in het collectief de hoogste uitdrukking te ontwikkelen van het plichtsbefes dat in een individu kan gevonden worden. Een nuttig contact met de aarde plaatst de mens niet als superieur ten opzichte van de natuur maar als een superieure intelligentie die bewust, en dus verantwoordelijk op de natuur inwerkt als een deel van het plan, dat een voortdurende schepping dient te zijn. De remedie tegen sommige vormen van gestoord futurisme en illusie ligt erin de mens te confronteren met de feiten: hij zou kevers of bodemkwaliteiten kunnen bestuderen of voortstappen aan de handgreep van de ploeg tot de voorwerpen van zijn ijver hun natuurlijke vorm en betekenis aannemen in zijn bewustzijn.’ Einde citaat.

De laatste zinnen lezen als de taakstelling van alchemie. Uit het om den brode omgaan met de materie vindt in de magisch levende mens een bewustzijnstransformatie plaats. In die transformatie hervinden zowel de mens als de materie hun plaats in het grote plan. Op die manier worden zij beide geheeld en dus heilig. De relatie tussen mens en materie berust dan op de juiste maat. De oververhitting vermindert, de temperatuur daalt. Hij bereikt opnieuw de 37 graden Celsius die staan voor menselijk leven.

Arrow dynamic. 'De wisselwerking tussen zandverbena (*Abronia villosa*) en duinen is echt opmerkelijk. Op een of andere manier is deze vijandige, door de wind geteisterde omgeving precies waar de tere roze bloemen gedijen. Als iemand die de meeste tijd doorbrengt in de ruige wildernis, voelde ik een sterke affiniteit met de kleine, kwetsbare plant die het uithoudt in een onherbergzaam gebied.' Uitspraak en foto © Erin Babnik, IJsland.

LITERATUUR

Lessing, Doris, *Canopus in Argos: archives. Re: colonised planet 5 Shikasta*, Grafton Books 1981
Rijckenborgh, J. van, *Christianopolis*, Rozekruis Pers, Haarlem 2019
Bailey, L.H., *The holy earth*, Charles Scribner's sons, New York 1915

Ook de minerale aarde is levend. De verdeling van elementen in de aardkorst is intelligent en evoluerend. Die verdeling gaat in interactie met het bewustzijn van de waarnemende mens. Er komen nieuwe kristallen aan het aardoppervlak. Zij worden zichtbaar en hun invloed op de mens bewust. Heel oude kristallen zijn de diamanten. Ooit viel een sterrenregen in de dan nog niet zo verdichte aarde. De stromingen in de dik vloeibare aardkorst brachten al die zaaikristallen die van elders kwamen diep in de aarde. Onder hoge druk en temperatuur en over heel lange tijden groeien die heel kleine kristallen tot diamant. Dat is koolstof geschikt in een bijzondere kristalstructuur. Transparant en met een bijzondere interactie met invallend licht. Soms brengt de aarde die diamanten aan het oppervlak. Ook dat heeft tijd nodig, veel tijd. Stromend

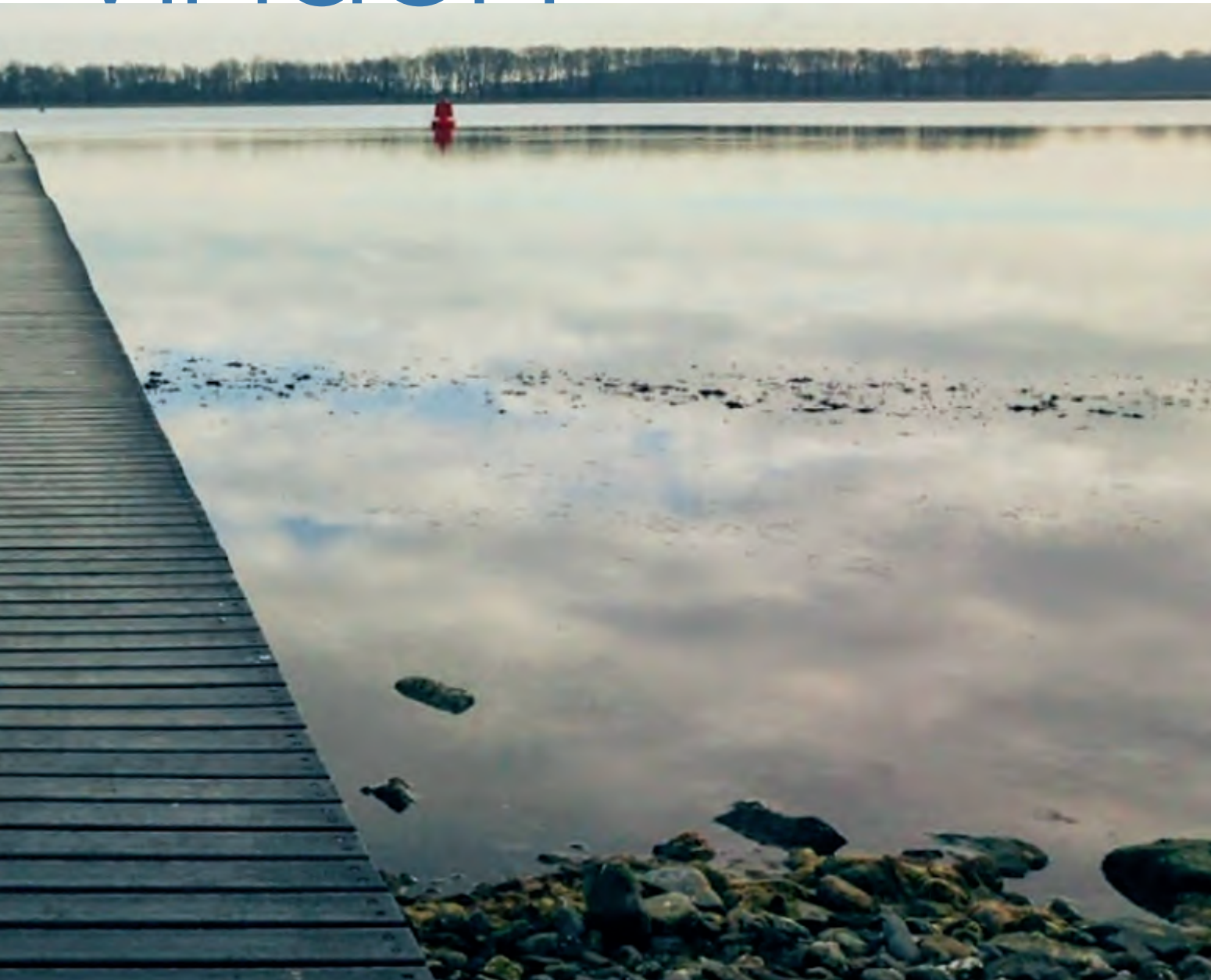
water spoelt daarna traag maar zeker die opgestuwde kegel van materie uit. De diamanten zullen terug te vinden zijn als een wolk van lichtkristallen stroomafwaarts, voor het uitgeven en oprapen. Voor het spreiden van het licht van de zon tot sprankelende minuscule regenboogjes. Diamant vertelt het verhaal van de mens. Die als het cijfer zes diep in de aarde dringt. Die onder invloed van druk, temperatuur en veel tijd kan worden omgezet van de zwarte steenkool tot de transparante diamant. Die door de aarde naar het oppervlak gestuwd wordt, uitgewassen, tot rust komt in de bedding van de stroom. Waar hij door het licht gevonden wordt om het in de zeven kleuren te spreiden. Dan wordt hij als de negen. Er is slechts één voorwaarde: laat het teveel achter. Je ziel komt van elders. ▲

Onze plaats

vinden

▷	TEKST: YOANN LAMY
▷	LAND: FRANKRIJK
▷	BELD: SHUTTERSTOCK
▷	RUBRIEK: WETENSCHAP

Voor velen van ons, die afgesneden zijn van de natuur, is zij een balsem. Wat is er meer ontspannend voor iemand die uren voor een scherm heeft gezeten dan zijn of haar blik te laten dwalen over groene vlakten, de tuin te verzorgen na een dag van lawaai, aandacht en de constante spanning van een werkdag die begon in het openbaar vervoer of in de file?

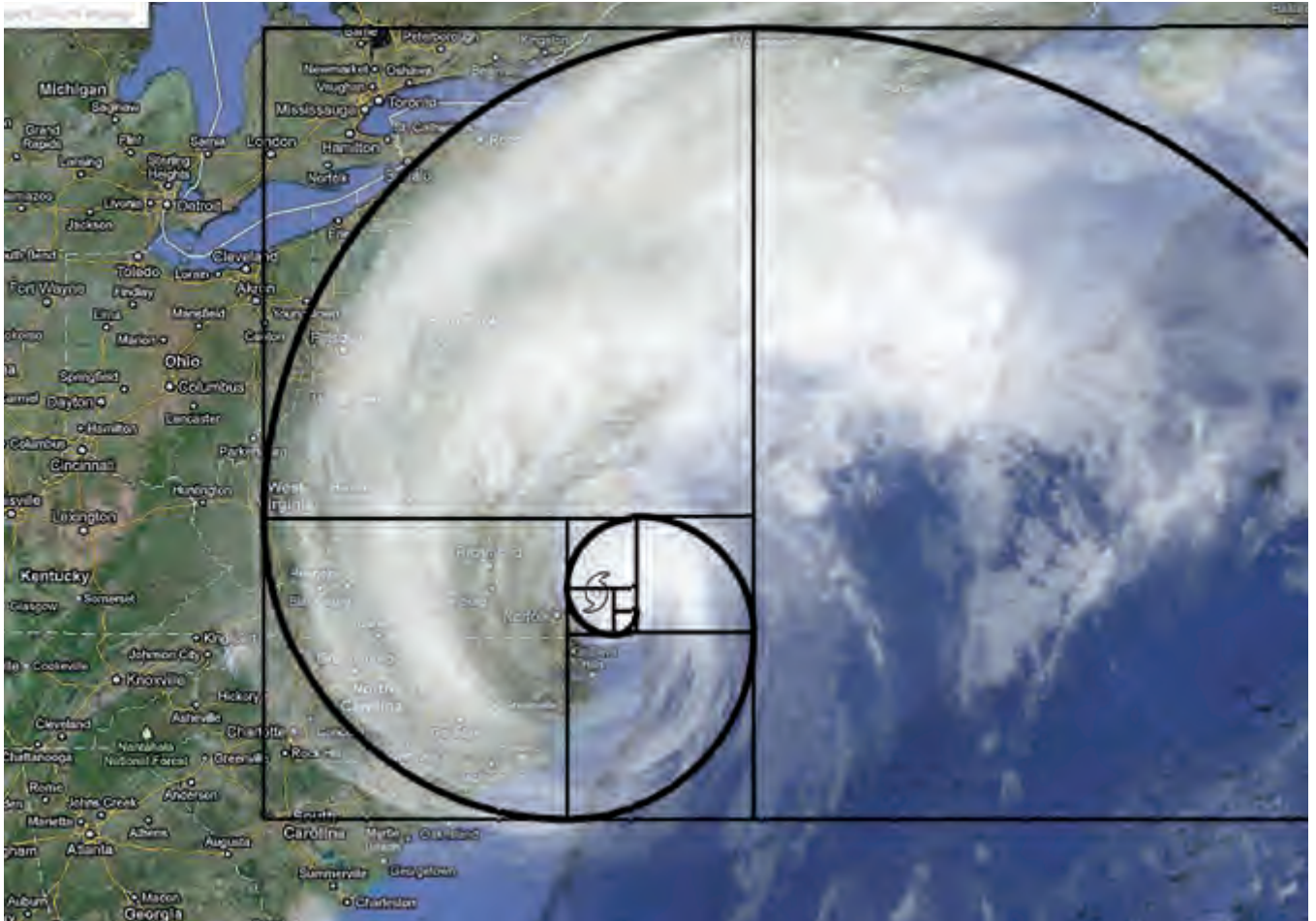
Zelfs voor hen die van het land leven en geconfronteerd worden met de hardheid ervan, biedt de natuur momenten van diepe vrede en wijsheid. De meditatieve schoonheid van het plantenrijk, de vorm van integriteit en heelheid van de dierenwereld, die tenminste in staat is volledig en ondubbelzinnig te communiceren met haar soortgenoten, geven ons een glimp van de oplossing voor onze problemen: stop het denken, leef in het nu. Wat is immers natuurlijker in het licht van deze energie die ons regenereert – en die ons tegelijkertijd terugwerpt op onze schuld, gezien de enorme vernietiging die de mens heeft veroorzaakt – dan te pogen de eenheid of een vorm van harmonie en symbiose met het leven dat ons omringt, met onze dierlijke broeders, terug te vinden? Het antwoord op deze vraag is duidelijk: onze vijand is ons denken, dat analyseert, classificeert, in kleine stukjes hakt en ons uiteindelijk doet leven in een wereld van schijn. En met het denken komen de angst en de tijd: spijt over het verleden en verwachtingen voor morgen. Tussen deze twee polen is er geen ruimte voor spontaniteit, voor een openhartige relatie die opbloeit in het moment zelf. De verkopers van welzijn hebben dit goed begrepen. O ja, hoe goed wordt ons het ‘geluk van de eenvoudige dingen’ verkocht! Natuurlijk is dit allemaal goed en wel, en het is waar dat we onze hogere vermogens nogal slecht gebruiken, maar, in de woorden van Stig Dagerman: ‘Wat een genadeloze troost voor degene die zich realiseert dat het miljoenen

jaren moest duren voordat een mens hagedisachtig was geworden!

En ja, wat de ‘anti-speciësisten’ ook mogen zeggen, het feit dat sommige mensen denken als apen betekent niet dat apen denken als mensen. Tussen de vier rijken – mineraal, plantaardig, dierlijk en menselijk – bestaat een duidelijke hiërarchie van plasticiteit, van mogelijkheid dingen te doen aan het eigen lichaam en van bewustzijn. In deze hiërarchie integreert elk levensrijk de functies van het vorige. Het menselijk rijk bevat dus de fundamenten van de andere koninkrijken:

In zijn skelet en zijn tanden draagt de mens het mineralenrijk in zich. Door het feit dat hij uit cellen bestaat, dat hij groeit, zich voortplant en een deel van zijn werking aan het licht ontleent, integreert hij het plantenrijk en als zoogdier integreert hij ook het dierenrijk op een voor de hand liggende manier. Maar dit denkvermogen, deze *mentalis* die ons gevangen houdt en dit vermogen om onszelf in de tijd te projecteren, bezit alleen hij op dit niveau. Het vermogen om over zichzelf na te denken, om de eigen aard te observeren en erover na te denken tot het punt dat hij die aard wil proberen te veranderen. Het vermogen zich in de tijd te projecteren, waardoor hij projecten kan ondernemen die deel uitmaken van een tijdelijkheid die de levensduur van de initiatiefnemer kan overschrijden. Denk aan de bouwers van kathedralen, of alleen al aan de behandeling van het hout van kasteel-poorten: veertig jaar onderdompeling van de planken vóór de montage... De

Je hebt mijn ziel ondoorgrondelijk
gemaakt voor elk wezen...

Hurricane Irene boven de Verenigde Staten in een grafische weergave van de Fibonacci-verhouding

timmerman die het hout klaarmaakt, weet dat het tijdens zijn leven niet gebruikt zal worden. En dichterbij huis, het herbebossingswerk van fotograaf Sebastião Salgado, dat al meer dan twintig jaar wordt voortgezet. Het is het besef van deze zeer bijzondere relatie tussen de mens en de hem omringende rijken die Meister Eckhart ertoe brengt in gebed uit te roepen:

‘Je hebt me boven alle schepselen verheven.
Je hebt mij het zegel van jouw eeuwige beeld ingeprent,
Je hebt mijn ziel ondoorgrondelijk gemaakt voor elk wezen...
En je hebt niets geschapen dat meer aan jou gelijk is dan de mens naar zijn ziel.’

Zelfkennis, kennis van de ander, aanvaarding, kennis van het ontwikkelplan

Superioriteit impliceert echter verantwoordelijkheid. Of beter gezegd: vrijheid impliceert verantwoordelijkheid, want daar gaat het om in het menselijk lot, terwijl in deze opeenvolging van golven van zich ontwikkelend leven die de vier rijken vormen, het begrip superioriteit weinig betekenis heeft.

Blindelings vernietigen uit eigen belang is niet het gedrag van een geëvolueerd wezen. Het is het gedrag van een parasiet met zo'n versmald waarnemingsveld dat hij in staat is zijn gastheer te doden, waardoor hij zichzelf veroordeelt. Van de mens wordt daarom verwacht dat hij de capaciteiten die alleen hij in de natuur bezit, gebruikt om de andere rijken te helpen groeien in bewustzijn, om de volgende stap op hun pad te zetten.

Met het mineralenrijk: plasticiteit ontwikkelen, het vermogen om te groeien. Dit is wat we doen als we steen gebruiken om te bouwen, als we beeldhouwen, als we zand in glas veranderen, steen in poeder, poeder in cement.

Met het plantenrijk: het ontwakken van de zintuigen ontwikkelen, de reeds opgenomen taak van genezing en zuivering verruimen.

Met het dierenrijk: individuatie en taal ontwikkelen. Om door in relatie te gaan, in werkelijke communicatie, van elk een uniek wezen te maken.

En natuurlijk doen we dit alles, of liever gezegd, deze relaties tussen mensen en de andere drie rijken bestaan. Maar als we de parallel trekken met de opvoeding van onze kinderen, beseffen we dat het belangrijkste element niet de opvoedingsmethode is, maar het bewustzijn van de opvoeder. Het is een complex evenwicht, waarbij het hele wezen betrokken is: het mentale niveau voor de overdracht van kennis, de wil om te helpen groeien maar ook noodzakelijkerwijs de kennis van de grenzen en de ontwikkelingscyclus van het kind; de emotionele grootheid: de welwillendheid, de liefde voor het kind en ten slotte de fysieke gestalte die de energie en de beweging levert die nodig zijn voor alle andere processen.

Zelfkennis, kennis van de ander, aanvaarding, kennis van het ontwikkelplan. Deze hele ideale toestand van de leraar kan worden samengevat als 'zijn plaats kennen en innemen' als een volwassene die een missie te vervullen heeft met betrekking tot het kind. In de samenleving en de onderlinge menselijke relaties kan iedereen deze 'plaats' innemen. Op dezelfde manier moeten wij onze plaats als mens in de wereld kennen en innemen om onze taak ten aanzien van de 'kinder-rijken' te kunnen uitvoeren. Wij kunnen deze plaats innemen wanneer de woorden van meester

Literatuur

Dagerman, Stig, *Notre besoin de consolation est impossible à rassasier* – Actes Sud, 1989
Meester Eckhart, *Prière de Maître Eckhart* – Arfuyen, Orbey, 2005
Max Planck: 'Dit is wat ik kan zeggen na de afronding van mijn onderzoek naar het atoom: er is geen materie als zodanig. Alle materie ontstaat en bestaat alleen bij middel van een kracht die de deeltjes van de atomen in een bepaalde trillingstoestand brengt en zorgt voor de samenhang van dit miniatuur zonnestelsel dat het atoom is... Wij moeten toegeven dat achter deze kracht een bewuste en intelligente geest staat. Deze geest is de matrix van alle materie,' geciteerd door Mattias Desmet, *The psychology of totalitarianism* – Chelsea Green, 2022
Heisenberg, Werner, *Das naturgesetz und die Struktur der Materie* (De natuurwet en de structuur van de materie) – Stuttgart, Belsler Verlag, 1967

Eckhart: 'Je hebt mij verheven boven alle schepselen' ook voor ons een diepe werkelijkheid zijn geworden, een staat van bewustzijn, een staat van zijn. Hoe is dit mogelijk? Door de volgende zin: 'Je hebt mij het zegel van jouw eeuwige beeld ingeprent.'

Het wetenschappelijk denken – niet te verwarren met zijn duivelse tweelingbroer, het scientisme, dat ons heeft opgesloten in een koude, mechanische wereld waarin we verstikken – wordt gekenmerkt door een vermogen om ergens een vraagteken bij te zetten, een vermogen tot verwondering. Verre van de dingen te bevriezen in een reflex van toe-eigening, stelt het altijd verdere vragen. En steevast eindigt het met de visie van een levende wereld, geregeerd door een intelligentie die ons begrip te boven gaat, maar die we toch met onze vinger-toppen kunnen aanraken door de kracht van het denken: de gulden snede van Pythagoras, de reeks van Fibonacci, de chaoswiskunde, de kwantummechanica. Heisenberg – een van de grondleggers van de kwantummechanica – concludeerde: 'Ik denk dat de moderne fysica definitief heeft gekozen voor Plato. De kleinste eenheden van materie zijn geen objecten in de gewone zin. Het zijn vormen, gedachten.' Aan de wortel van ons wezen ligt een bijzonder atoom, een kiem, een goddelijke gedachte. Dit fundament is Meester Eckharts 'zegel van uw eeuwige beeld'. Wanneer we dit fundament hervinden, wanneer het zich manifesteert voor ons innerlijke oog, kunnen we onze plaats terugvinden als goddelijk-menselijke wezens. Als we

onze plaats innemen, worden onze relaties met de andere rijken harmonisch en zijn ze zoals ze moeten zijn.

Roepen we op tot het scheppen van een aards paradijs waar tijgers uit onze handen komen eten? Nee. Dit is niet het uiteindelijke doel van de 'wereld om ons heen' zoals wij die vandaag de dag waarnemen. Want veel van zijn samenstellende elementen zijn slechts compenserende verschijnselen tegenover het dodelijke optreden van de mensheid in haar huidige verschijningsvorm, of van menselijke bijproducten. En zoals wij, wanneer wij onze kinderen opvoeden, ons huis moeten transformeren om aan hun nieuwe behoeften te voldoen (de woonkamer wordt de speelplaats van de kinderen, dan weer de woonkamer, en een paar jaar later de slaapkamer van de ouders, zodat de tieners elk hun eigen ruimte hebben), net zo wordt de aarde, ons huis, ertoe gebracht zich te transformeren volgens de behoeften en het bewustzijn van haar bewoners.

Het voornaamste probleem is dat het grootste deel van de mensheid zich momenteel nog in het kindstadium bevindt. Wij zijn namelijk niet in staat werkelijk te begrijpen wat de 'wereld van de volwassenen' is, dat wil zeggen, de verschijningsvorm waartoe onze aarde is geroepen. Toch maken steeds meer van ons een puberteitscrisis door. Het beeld van onze eigen god-menselijke staat is steeds meer aanwezig aan de rand van ons waarnemingsveld. En het hele veld van aards leven smeekt ons erom: de mens moet zich op zijn plaats tillen en die plaats eindelijk innemen. ▲

▷	TEKST: FRANS SPAKMAN
▷	LAND: NEDERLAND
▷	BEELD: AGNES LAWRENCE PELTON
▷	RUBRIEK: TIJDGEEST

Op weg naar. Aquarius

Een groeiend besef van mens-zijn mondt uit in het verlangen naar 'en-en' in plaats van 'of-of'. Maar wel met onderscheid, dat wil zeggen dat het verlangen niet een verbinding tot stand brengt die het mens-zijn naar een lager niveau trekt. Want niet elke verbinding is verheffend voor het individu, de ziel of de groep. Als er evenwel ooit een tijd is geweest die het algemene vibratieniveau wel kan doen stijgen, mede geholpen door de kosmische aantrekkingskracht van Watermanwaarden door de werkzaamheid van de verhoging van de aardetrilling, dan is het wel deze boeiende overgangstijd waarin Uranus, de vader in de universele kosmos, zijn inspirerende kracht kan doen gelden.

 Tijdgeest

Agnes Lawrence Pelton (1881-1961) was een modernistische schilderes. Ze werd geboren in Duitsland en emigreerde als kind naar de Verenigde Staten. Ze schilderde portretten van Pueblo Indianen, woestijnlandschappen en stillevenen. Peltons werk ontwikkelde zich naar een abstracte uitdrukingsvorm die haar spirituele overtuigingen weerspiegelde.

H

Hoe sterker we de geestelijke verbinding pogen te leggen, hoe meer we door tegenwerkende krachten lijken te worden aangepakt. Want het is wel oorlogstijd geworden: de atmosfeer lijkt doortrokken van het kwaad en veel kwade zaken treden aan het daglicht. Er wordt bijvoorbeeld van Russische kant gesuggereerd dat er een derde wereldoorlog is begonnen, vooral gericht tegen westerse decadentie en tegen een verwaterd christendom. In het Westen ziet men een hevige strijd plaatsvinden, vooral gericht tegen ‘democratische’ waarden en voor het herstel van een Sovjetimperium, dat door het Westen als ongewenst wordt gezien. Beide kampen legitimeren hun wapengebruik met morele ‘waarden’... en zetten derhalve in op polarisatie, op ‘of-of’ en niet op ‘en-en’.

Maar het wereldbewustzijn lijkt steeds meer gemotiveerd door strijdloosheid, gebaseerd op geestelijke waarden ontleend aan onder meer Dao (‘De schitterendste wapenen zijn werktuigen van onheil en zij worden door mensen verafschuwed,’ vers 31 Daodejing); aan Boeddha en ook het christendom (Bergrede en Zaligsprekingen) van het Nieuwe Testament.

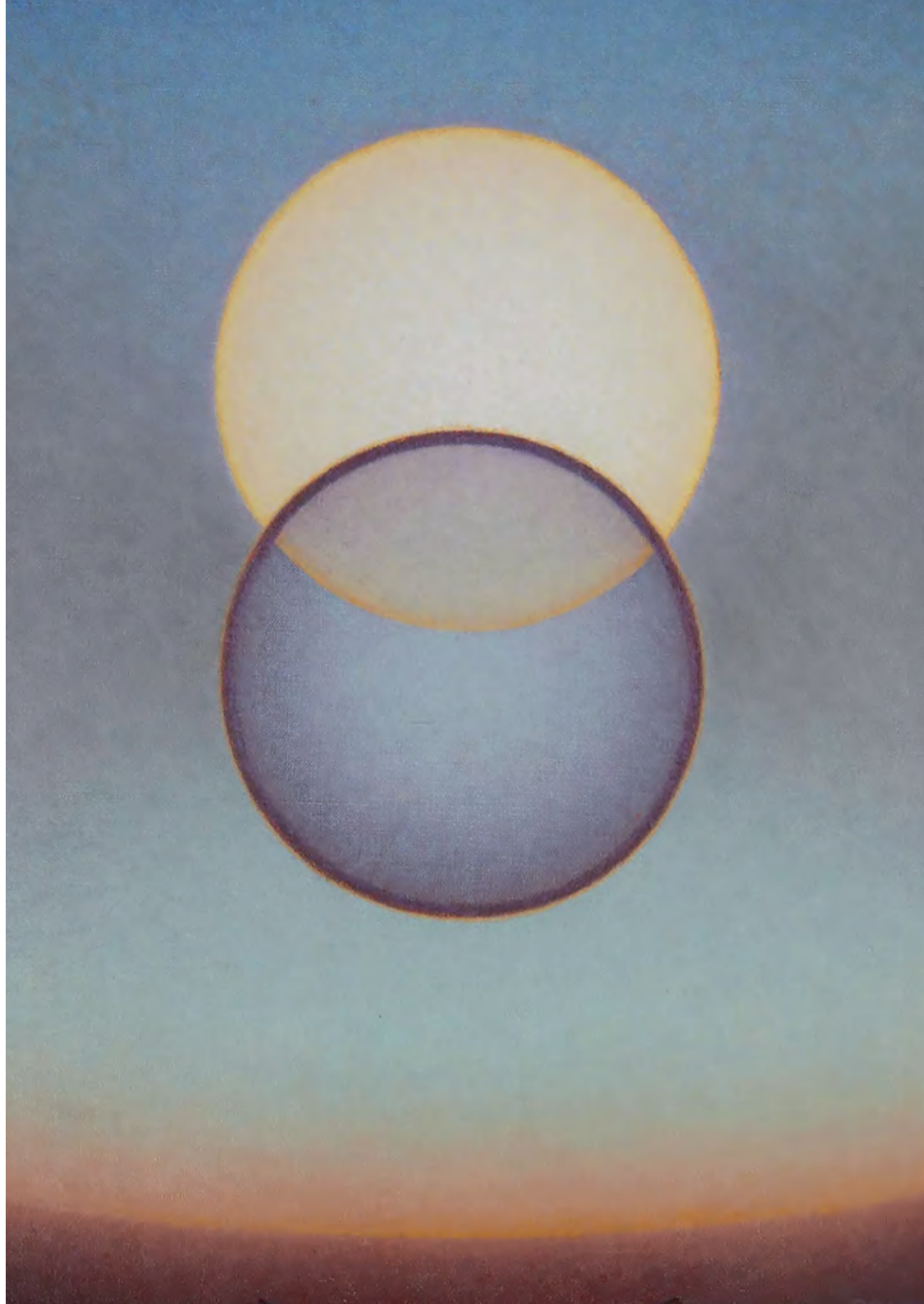
Wel heeft vrijwel iedereen te maken met de strijd om het bestaan, waarin nagenoeg alles geoorloofd is als het maar marktgerelateerd is (‘In de oorlog en in de handel is alles geoorloofd’) en waarin het kwaad zich dan ook op een soms onmenselijke wijze kan manifeste-

ren. Maar een wereldoorlog is een nog grotere crisis, waarin de allerswartste krachten kans op verschijning krijgen. Bijvoorbeeld totale vernietiging, moordlust, marteling om etherkrachten vrij te krijgen, sadisme.

De kwaadaardigheid van moordlust is bij de naoorlogse generatie nauwelijks bekend, maar werd onlangs in een Amerikaanse documentaire aangetoond bij onder meer Vietnamveteranen en Indonesische strijders: vermoorden kan een soldaat in een bepaalde euforie brengen die hem stimuleert te blijven moorden. Hij kan daaraan verslaafd raken en moet, thuisgekomen, langdurig een ontwenningstherapie volgen, vaak alleen succesvol door zware medicatie. Niet alleen in oorlog en handel is alles geoorloofd, maar ook in de liefde, wordt er gezegd. Ziedaar de ‘opgave’ voor de verbinding met Aquariuswaarden: met name de onpersoonlijke liefde die zonder aanzien des persoons de hogere vibraties zoekt uit te delen en zo een ‘en-en’-werkelijkheid mede sticht.

Als je de wonderlijke liefdekracht als gnostieke waarde en volheid hebt ontvangen, is het van belang te onderscheiden wanneer het niveau beneden een bepaald trillingsveld dreigt te komen. Je hebt wat dat betreft het bewustzijn en de plicht de astrale kwaliteit te bewaken. En de strijd om het bestaan geeft je vooralsnog geen gereedschap om dat bewustzijn inhoud te geven, want de basisinzichten om die strijd te (kunnen) voeren hebben slechts als doel wereldse winst te boeken en daaraan je bestaans-

Departure.
Agnes Pelton

Het wereldbewustzijn lijkt in Aquarius meer gemotiveerd te gaan worden door strijdloosheid en geestelijke waarden

recht te ontlenen. Bijvoorbeeld het idee dat competitie, concurrentie en productiviteitsvergroting speelse en positieve elementen zijn om welzijn en levenswaarde te voeden vanuit het ideaal dat begin twintigste eeuw is beschreven over de protestantse ethiek en de geest van het kapitalisme. Het ideaal dat een economisch ingesteld type spaarzaam en doelmatig zijn leven plant met het oog op latere winst.

Is spaarzaamheid dan geen Aquarius-deugd? Als je ziel alles heeft ontvangen van de gnosis, heeft het dan zin om bij het 'alles prijsgeven' te sparen? Momenteel loopt het kapitalisme materieel dood en daarmee het ideaal en de hoop van vele 'positivisten' zoals de grondlegger van de deugd van het eigenbelang (Ayn Rand – zie Pentagram 2013 nr. 4) dat verwoordde. De 'of-of'-werkelijkheid van het individualisme graaft z'n eigen graf daarmee en de 'en-en' realiteit lonkt voor ons bewustzijn, maar we moeten dan wel meer leren weg-schenken, zodat de innerlijke stroom versterkt kan worden tot de vurige, milde kracht die uiteindelijk alchemie van de geest mogelijk maakt. De juiste

verbinding is die van het mannelijke en vrouwelijke in onszelf, zodat onze microkosmos kan terugkeren tot de 'eerste schepping', het vadersveld van de gnosis. Tegelijkertijd wordt dan het universeel menselijke veld van 'en-en' voor ons bewustzijn bereikbaar in een eenheid die niet naar macht streeft. Want in de wereldse verhoudingen is 'eenheid' een machtsconcept: het sluit uit wat buiten is (eendracht maakt macht.)

In Aquariustermen is eenheid een verbindingswerkelijkheid, het verenigt (ver-één-nigt). In deze verbindingswerkelijkheid is geen eenheidsdwang, want de autonome staat van het bewustzijn behoudt z'n vrijheid in een nieuwe aarde.

Het heilige van die nieuwe aarde is als een wrijvingsloze, goddelijke dialectiek. Ongelofelijk, dat dat nader dan handen en voeten is. ▲

Het huis van vrienden

▷	TEKST: FRANS SPAKMAN
▷	LAND: NEDERLAND
▷	BEELD: ANSELM KIEFER
▷	RUBRIEK: GEEST EN ZIEL

Door de vele sociale en economische tweedelingen die momenteel steeds zichtbaarder zijn in onze ‘vertrouwde’ wereld, worden vriendschappen niet alleen vaak op de proef gesteld, maar ze sneuvelen zelfs regelmatig. De betreurde verbrokenheid, die zelfs een rouwproces kan zijn bij een verloren vriendschap, geeft mensen het inzicht dat vriendschap eigenlijk iets heel kostbaars is. Dat het meer is dan een wederzijdse welwillendheid, dat het een bijzonder vitale vertrouwensband is. Een merkwaardige verbondenheid, die niet knelt en vrijwillig wordt aangegaan, zonder contractuele verplichtingen. Wel een diepe verbondenheid, gevoeld als een vriendschap voor het leven. Dat krijgt mogelijk een extra betekenis, namelijk voor ‘leven’ vanuit een ander veld van zijn. Als een leven niet ván deze wereld. En tóch in deze wereld. Als een waarde van Aquarius.

Geest en Ziel

In de astrologie wordt het huis van Aquarius, het elfde huis, wel het huis van de vrienden genoemd. Daarin – in dat veld niet van deze wereld – is vriendschap een uitdrukking van eenheid en verscheidenheid, dat wil zeggen, er is ook plaats voor autonome entiteiten in verbondenheid met de medemens die lijdt onder de huidige polarisaties. Johannes zegt dat als volgt: ‘In het huis mijns Vaders zijn vele woningen.’

Op weg naar de vriendschap van Waterman hebben dichters en musici getuigd van het bestaan van het veld niet-van-deze-wereld, dat het veld van de Ander is. Sommigen hebben het tijdloze, het 3D doorbrekende van dat veld aangevoeld als het ‘hier’ zijn en tegelijkertijd daar zijn waar de tijd lijkt

te stikken. Waar de eeuwigheid lijkt in te breken in de tijd. Een veld waar een niet per se romantische eenheid bestaat, een veld dat het persoonlijke mét het onpersoonlijke toelaat. Een veld waar de Ander een metgezel is zoals in het gedicht ‘Vriend’ van M. Vasalis als volgt klinkt:

*Vriend, metgezel, die meer en minder is
dan vader, moeder, minnaar, kind
hetzelfde als ik, maar anders
onafhankelijk en toegewijd
ouder, jonger van dezelfde tijd.
Trooster, die getroost kan worden
baken en verhangen van borden
broeder, maar van een andere moeder,
zonder rivaliteit
met wie ik samenloop en die mij begeleidt.
Hij gunt mij om te leven en als ik dood*

*zou willen, geeft hij mij gelijk.
Soms is het, dat ik om hem alleen
verdragen blijf, wat zonder hem ondraag-
lijk scheen.
Zonder een enkele verplichting
loop ik en altijd in zijn richting.*

Een veld waar ook een verbinding met de andere (de medemens) op een serene basis bestaansrecht heeft. Nietzsche heeft dat veld gezocht in deze wereld en hij zag de kosmische dimensie van vriendschap, hij noemde dat *Sterrenvriendschap*, als enige uitkomst voor de vervreemding van elkaar die de westerse cultuur met zich meebrengt, nog ver voor de huidige polarisaties. Hij zegt aan het einde van de paragraaf *Sterrenvriendschap**: ‘...ons leven is te kort en ons gezichtsvermogen te gering om meer te kunnen zijn dan vrienden in de zin van de verheven mogelijkheid. Laten we dus in sterrenvriendschap *geloven*, zelfs als we elkaars aardse vijanden moeten zijn.’

Nu we op de drempel staan van ontluikende Aquariuswaarden biedt het huis van de vrienden een hoopvol perspectief op die sterrenvriendschap. Zeker als we beseffen dat we niet elkaars aardse vijanden te hoeven te zijn.

Een musicus die ons op weg kan helpen naar de creatieve Aquariuswaarde van strijdloosheid is de beroemde pianiste Maria João Pires, die onlangs aangaf: ‘Blijf weg van het gevoel dat muziek een wedstrijd is’.¹ Ontwikkel je zonder wedstrijdelement. ‘Het maakt zoveel kapot, je kunt niet muzisch zijn en een strijder.’ Het idee van competitie, concurrentie en wedstrijd stelt het vuurelement als energiebron om te kunnen ‘winnen’ centraal. Een luciferisch gegeven. Maar de overwinning in het teken Waterman is juist niet die van een strijder, maar van creatieve strijdloosheid, gebaseerd op de energie van de muzen. Die energie vraagt niet om een sluitend verdien-

model dat door competitie, commercie en het wedstrijdelement aan de wegtimmerd. Met die elementen dood je eerder de vrije creativiteit dan dat je deze bevordert. Maria Pires: ‘Wie geen prijs wint, dat is de gelukkige. En wie wint, verliest zijn ziel.’

Wie geen prijs wint, loopt de kans arm te blijven. De meest geniale componisten met hun zon in Aquarius zijn arm gebleven en in armoede gestorven (Mozart, Schubert). De relatie met geld verdienen is bij Maria Pires ook slecht te noemen, maar de creativiteit heeft daar niet onder geleden. Strijdt de Waterman die door de muzen bezocht is dan helemaal nergens voor? De strijdloosheid is in Aquarius geworteld in het niet-zijn. Je zou dus kunnen zeggen dat het niet-zijn het wapen is waarmee ‘gestreden’ wordt. Daarvoor is geen wapenindustrie nodig maar de ziel die geen prijs of profijt behaald heeft, de ziel die uit het onuitsprekelijke niet-zijn leeft. Dan kan de creativiteit ook vrij zijn en zich uiten op basis van vriendschap en samenwerken. Op een gelijkwaardig speelveld. Want gelijkwaardigheid speelt een hoofdrol in de ontwikkeling naar Aquariuswaarden: onder- of bovengeschiedheid miskent de ware vriendschap. Maar kun je dan geen lessen leren van een bovengeschiedte?

‘Lessen leren, die formulering staat mij tegen’ zegt Maria Pires. ‘Een goede les kun je niet geven of kopen. Ik wil een atmosfeer creëren waarin ik me op één level bevind met de leerling en we samen in de muziek antwoorden kunnen zoeken en vinden. We zijn in gesprek met de componist, die ons over de eeuwen heen zijn inspiratie aandraagt’. Die componist is bij haar vaak Mozart, tot wie ze tot twee keer toe is teruggekeerd, vanwege zijn geniale en magische inspiratie. 🌱

1. ‘Perfectie en Jeugd zijn niet zaligmakend’, interview met Maria João Pires, NRC, cultureel supplement, 25 november 2021

* *Die fröhliche Wissenschaft* 279, (1882/1886 KSA Band 3) vertaling overgenomen uit *Doodgewone vrienden*, Paul van Tongeren, Boom, Amsterdam 2021-II-30.

Pad van Licht door

In een wereld die vervaagt door het duister hebben sommige mensen – niet allemaal, maar genoeg – heel kleine vlekjes licht waargenomen.

Lichtvlekjes, zwevend hier en daar, eerst misschien maar voor een paar seconden. Er is hevig gespeculeerd; er is bezorgdheid, nieuwsgierigheid. Wat zijn het? Waar komen ze vandaan? Zijn het buitenaardse wezens? Spionnen? UFO's? Zijn ze er altijd geweest, onzichtbaar tot de dag van vandaag? Het mysterie blijft – net als de kleine lichtvlekjes.

In een wereld die vervaagt door het duister, lichtbrengers in overvloed, zich als lantarendragers voortbewegend door de duisternis. De weg verlichtend, een nieuw Pad van Licht vormend. Zij hebben een zeer heldere en hoge vibratie, veel hoger dan de duisternis rondom hen en zijn meestal niet zichtbaar. De blikken van de mensen zijn beneveld door het duister. Als ze iets zien, zijn het slechts lichtvlekjes.

In een wereld die vervaagt door het duister is er een Pad van Licht waarlangs de lichtbrengers reizen en steeds helderder de wereld rondom hen verlichten. Zodoende wordt het licht almaar helderder, de duisternis doorlichtend, en steeds meer mensen zien het. Er zullen geen lichtvlekjes meer zijn, maar stralen, stralen van licht die door meer en meer mensen worden aanschouwd. De wereld licht op, wordt verlicht. Wordt vrij. ▲

▷	TEKST:	PAM WATTIE
▷	LAND:	AUSTRALIË
▷	BEELD:	UNKNOWN
▷	RUBRIEK:	REFLECTIE 1

een mistige wereld

▷	TEKST: SIBYLLE BATH
▷	LAND: DUITSLAND
▷	BEELD: PAPUS
▷	RUBRIEK: SPOREN VAN LICHT

De Shekinah is de geestziel van de aarde

God straalt tien emanaties uit waardoor de wereld wordt geschapen, *sefirot* genaamd, die zowel deel uitmaken van God als door God zijn geschapen. Deze emanaties (ook: vaten) zijn stromen van Licht of Water, en zij zijn ook licht. Zij zijn God en van God, maar zij kunnen God niet bij benadering ten volle beschrijven of ook maar enigszins beperken – wat werkelijk God is, ligt geheel buiten beschrijvingen, buiten de eerste sefira, genaamd Keter of kroon, aangeduid met de term Ain Sof – zonder grens, zonder einde. Eeuwige wording, eeuwig jong, eeuwig nu.

Rabbi David Seidenberg

 Wereldreligies

D

De kabbala, de mystiek en het jodendom voltrokken met hun boeken Bahir en Zohar in de twaalfde-dertiende eeuw in Zuid-Frankrijk en Spanje de doorbraak naar een nieuw godsbegrip. God toonde zich aan de kabbalistische onderzoekers als een dynamische scheppingskracht die zich onophoudelijk in de levende natuur ontvouwt. De eenheid van de natuur en het goddelijke wordt erkend in het geheime leven van het goddelijke en weergegeven als het symbool van de levensboom. Die omvat alle gebieden van de kosmos en vormt tegelijk de treden van de verlossingsweg voor de menselijke ziel.

De levensboom spreidt zich in tien goddelijke krachten, respectievelijk sferen, die *sefirot* genoemd worden. De belangrijkste betekenis wordt toebedeeld aan de Shekinah, de tiende *sefira* (Grieks: sfeer, bol, enkelvoud van *sefirot*) en vooral haar vrouwelijke aspect. Shekinah betekent letterlijk inwoning, tegenwoordigheid, en vertegenwoordigt de gevoelsmatige voorstelling van de aanwezigheid Gods en zijn bovenaardse glans op de aarde.¹ De sfeer van de aarde wordt *Malchut* genoemd, de Shekinah is de in haar wonende glans Gods.

De tien goddelijke krachten waarin de schepping baadt en die haar in stand houden worden de tien sephirot genoemd. De tiende kracht is de Shekinah, de bovenaardse glans Gods over heel het leven van de aarde, in de kosmos en de microkosmos. Als de geestziel is zij licht, waarheid en schoonheid en zij vibreert bovenaards in de wereldziel.

De aarde heeft in de levensboom een prominente plaats. Zij staat aan de voet ervan, alsof zij haar wortel is. De boom toont drie verticale zuilen, die met elkaar de tien sefirot uitbeelden. Over elke zuil zijn drie paren verdeeld: links, vrouwelijk en rechts, mannelijk. Zij vormen met de sefirot van de middenzuil drie driehoeken met drie horizontale basislijnen.

1. *De goddelijke wereld*, bestaande uit *keter* (eerste sefira, kroon, goddelijk oerlicht); *chokma* (tweede sefira, emanatieproces); en *bina* (derde sefira, vorming van de schepping). Tussen de goddelijke wereld en de daarna komende werelden van de mens gaapt een afgrond.
2. *De wereld van de vorming* van het menselijke bewustzijn door *tiferet*, de geestelijke zon (in de christelijke mystiek Christus) die een ethisch bewustzijn in de mens ontwikkelt, met de punt van de driehoek naar beneden gericht, toegewend naar de mens.
3. *De wereld van Jessod (maan)* vormt de matrix voor de fysieke wereld van de mens. In haar ontwikkelt zich zijn denkvermogen, dat onder de astrale invloed van de maan staat.
4. *De wereld van de vervaardiging, respectievelijk de verwerking*: Malchut, de aarde.

Malchut staat alleen onderaan de boom en is alleen verbonden met *Jessod*. Diens astrale oerwater stroomt in de aarde en vormt de matrix voor haar etherlichaam. Malchut wordt door de Shekinah bezielde, de geestziel van de aarde. 'Zij komt uit het lichtgebied of is (...) uit de vorm van het licht genomen.

De Shekinah is de kroon die het aardse overstraalt

Zo straalt zij in op de lagere wereld, ja wat meer is, heeft daarin haar woning.’ Haar vrouwelijke wezen komt uitdrukkelijk naar voren in de gelijkenis ‘(...) van de koning die het plan had in zijn tuin negen mannelijke bomen te planten, allemaal palmbomen. Wat deed hij? Hij zei: Als ze allemaal van dezelfde soort zijn, kunnen zij niet bestaan. Dus plantte hij een paradijsappel (...) tussen hen, die vrouwelijk is.’

In malchut/Shekinah heeft God een vrouwelijke sefira met glanzende intelligentie en een helder oordeelsvermogen geschapen. ‘(...) want de leiding van deze wereld ligt in haar handen, namelijk door de stroom van de emanatie, die haar bereikt van de hoogste sefirot.’

Malchut/Shekinah staat daar als een poort waar de hoogste sefirotwerelden in uitmonden, ‘(...) want zij is datgene waardoor alle potenties zich manifesteren.’ Zij beproeft, vormt en verwerkelijkt hun ontwikkelingstoestand, zij is de ‘(...) vorm die alle vormen omvat.’

In haar wordt het leven geboren en met haar substantie kan het zich verwerkelijken.

Malchut/Shekinah is ook een poort van de tranen en de gerechtigheid; nog onrijpe denkbeelden en spirituele aspiraties worden door haar naar het rijk der dromen teruggestuurd. Zij waakt met haar uitmuntende oordeelsvermogen over de vereffening van de karmische lasten van de mens.

En ten slotte is zij de poort van dood en wedergeboorte; de mens moet hier al

zijn verworven vormen loslaten en kan alleen de essentie ervan meenemen.

Malchut/Shekinah is niet slechts een ontvangende, maar ook een actieve kracht. Er bestaat tussen haar en Bina, de derde sefira, een onzichtbare verbinding. Bina vormt de sefirot aan het begin van de schepping, terwijl zij in Malchut hun verwerkelijking vinden en hun (naar onder gerichte) involutieweg afsluiten.

De Shekinah is beneden zo ‘als het boven is’ wordt in de Bahir gezegd. Er is dus een geheime beweging in de godheid zelf, die door de Shekinah wordt voltrokken.

Malchut/Shekinah is in de mens een ‘roos des harten’

In de microkosmos mens is een kruis opgericht, waarvan het middelpunt het hart is, het symbool voor Malchut/Shekinah. In haar kunnen de 32 wegen der wijsheid gevonden worden. Het zijn de tien wegen door de sferen van de sefirot en de 22 paden van hun verbindingen met elkaar. Op de middenzuil leiden zij op een evolutieweg terug naar keter, de goddelijke oerbron.

De Zohar begint met een citaat van Salomo: ‘Als een roos onder doornen, zo is mijn geliefde onder de dochters.’ ‘De roos staat altijd te midden van de doornen, zij draagt de kleuren rood en wit (...).’ Rood staat voor de zichtbare en wit voor de onzichtbare wereld, de verborgen werkelijkheid van de sefirot. ▲

Literatuur.

Scholem, Gershom, *Die mystische Gestalt der Gottheit*, Frankfurt/Main 1976. De volgende citaten komen uit de Bahir, uit het vierde hoofdstuk van het werk van Scholem blz. 152-191

Fortune, Dion, *De mystieke Kabbala*, 6e druk 2012

Hooglied van Salomo 2:2

Jij en ik

Achteraf is iedere burn-out te verklaren, maar ondanks alle voortekenen werd zij er compleet door overvallen. Het kon niet, kwam niet uit, plus een hele reeks van argumenten die ze klaar had, maar het lichaam was onverbiddelijk.

Reflectie 2

Na de eerste fase en de goedbedoelde adviezen uit haar omgeving had ze een plan gemaakt waar ze zich strikt aan hield. Na overleg met haar ouders was ze weer even bij hen ingetrokken. Rust, reinheid en regelmaat, hun onverbreekelijke drie-eenheid, had ze met lichte tegenzin als genezers geaccepteerd en na aanvankelijke hobbels

van slapeloosheid, negatieve gevoelens en gebrek aan eetlust had ze het rustgevende effect kunnen toelaten van leven volgens een natuurlijk ritme. Dan haar telefoon opschonen; dat betekende een angstaanjagend verlies aan contacten boven op haar verbroken relatie. Maar er verdween een berg onrust mee. De cursus ontspanningstechniek bracht de

▷	TEKST: WINNIE GEURTSSEN
▷	LAND: OOSTENRIJK
▷	BEELD: ADOBE STOCK
▷	RUBRIEK: REFLECTIE 2

en water

nodige balans en ruimte in haar hoofd; ze herkende nu sneller de negatieve gedachtekringetjes. En ze had gelukkig ook weer genoeg kracht om in beweging te komen als ze de neiging tot lusteloze negativiteit voelde opkomen. Toen ze haar vertrouwde energie voelde terugkeren, had ze zich voor een nieuwe studie ingeschreven, ditmaal Engels.

Met die taal kon je alle kanten op. Bovendien kreeg ze zo de kans nieuwe vrienden te maken. In die periode was ook het contact met haar beste vriendin onder hoogspanning komen te staan. Vlak voor de burn-out had ze haar laten weten dat ze graag even een pauze in het contact wilde – alle probleemverhalen over de

relatie van de vriendin waren haar te veel geworden; ze had er de energie niet meer voor. Haar vriendin had furieus gereageerd. Een vriendschap zoals zij samen hadden, moest dat beetje druk kunnen doorstaan. Waar had je anders je vrienden voor, was haar woedende reactie geweest. Dit vreemde, onverwachte conflict had haar flink uit het lood geslagen, en al kon ze het overdag redelijk wegrationaliseren, toch drong zich steeds die ene vraag aan haar op: waarom? Wat was het waarom van dit conflict met haar vriendin, van haar verkeerde studiekeuze, van haar op de klippen gelopen relatie, waarom haar burn-out, waartoe diende dit alles? Hoe ze iedere kwestie ook analyseerde, ze kwam er niet uit en het enige resultaat was dat haar gedachten in kringetjes gingen ronddraaien.

De studie Engels viel tegen. Ze had verwacht dat haar niveau hoog genoeg zou liggen maar al snel ontdekte ze dat ze veel vaker dan gedacht met het woordenboek in de weer moest. Soms zo vaak dat het haar moeite kostte om een tekst inhoudelijk goed te kunnen volgen, laat staan dat ze van het lezen kon genieten. Maar ze bleek hierin niet de enige en zo kreeg ze via werkgroepen snel leuke contacten, waarvan er

een paar tot vriendschappen uitgroeiden. Die vergrootten haar vertrouwen in haar mogelijkheden en in het leven. Na een tijdje werd ze zelfs populair, studiegenoten zochten haar gezelschap, al werd ze soms ook geplaagd met bijnamen als 'de analyticus' of 'de pluizer'. 'Jij vraagt altijd door, hè, je wilt echt alles weten,' had een van de docenten eens opgemerkt tijdens een hoorcollege. Zelf zag ze dat niet als negatief, eerder als een compliment, als een bevestiging van haar persoon als diepgraver. Tot haar verwondering begon ze in die tijd vreemde beelden te zien tijdens de dagelijkse ontspanningsoefeningen. Op onverwachte momenten projecteerde zich een beeld van een ondoorzichtig wateroppervlak voor haar geestesog. De eerste keer was dat een door een bries gerimpeld meertje waarin zich een mooie, bijna halfvolle maan weerspiegelde, een schuitje. Maar onmiddellijk stelde ze vast dat ze door dat schommelende schuitje niet tot op de bodem kon kijken. Waarom dit beeld? En waarom mocht ze de bodem niet zien? Naast deze waaromvragen begonnen andere vragen zich op te dringen. Was haar relatie er wel een van gelijkwaardigheid geweest of had zij zelf een ideaalbeeld van haar vriend geschapen? Was ze misschien zo ziek geworden toen hij er

een punt achter zette, omdat ze geen enkel voorteken had gezien? En haar beste vriendin, was die wel een echte vriendin, of wilde zij haar graag als een vriendin zien? Was het niet al die tijd een vorm van eenrichtingsverkeer geweest? En was ze verdrietig vanwege het verlies van deze vriendschap of vanwege het gebrek aan erkenning door haar vriendin? Of alleen al door de angst alleen te komen staan nadat haar relatie verbroken was? Zo had ze het opschonen van haar telefoon immers ook ervaren, als een afgesloten worden, alsof ze over de rand van een steilte was geduwd, diep vallend in de eenzaamheid. Maar dat was toch maar schijn geweest, ze had nu nieuwe vriendschappen. Maar waren dat dan wél echte vrienden? Op zulke momenten duizelde het haar. Het enige wat dan hielp was een stevige wandeling, gevolgd door een meditatieoefening. En op gezette tijden kreeg ze een beeld gepresenteerd, altijd wateroppervlakken. En die hadden alle gemeen dat het altijd schemerig of donker was en nooit kon ze op de bodem kijken.

Met het koor waren ze aan een nieuw lied begonnen, dat haar diep ontroerd had. Ze had zich geschaamd voor de plotselinge tranen bij het beluisteren van de opname, had ze toegeschreven

aan haar burn-out, maar er bleken meer koorleden die erdoor geraakt werden. Was het misschien het herhaalde *because it was you, because it was me?* Op verzoek van enkele koorleden hadden ze de cryptische tekst besproken maar dat had nauwelijks tot helderheid geleid. Volgens de dirigent was het een gedicht van een jonge dichteres, geschreven als een ode aan de vriendschap. En een gedicht tot in de diepte analyseren had geen zin, het was de kracht van een goed gedicht als je het moest laten bezinken en als er meerdere niveaus van interpretatie in lagen. Meer had hij er niet over willen zeggen en zo bleef het een tekst vol vaagheden.

De wateroppervlakken bleven zich op gezette tijden presenteren. Steeds andere, groter of kleiner, wilder of kalmer. Maar altijd was er iets dat het zicht op de bodem belette. Een ijslaagje, of de spiegeling van de opkomende volle maan door een boomkroon heen, een laag afgevalen bladeren op het wateroppervlak of de spetters van een fontein, dan weer de sterke reflectie van bomen, een keer de golfslag veroorzaakt door een storm; de bodem bleef altijd hermetisch afgesloten. Het begon haar steeds meer te intrigeren. Waarom mocht ze niet tot op de bodem kijken?

En waar kwamen die beelden eigenlijk vandaan?

Het was in die periode dat er onverwachte gebeurtenissen plaatsvonden die een ander zicht op haar waarnemingsvermogen leken te brengen. Een tentamen, met vertrouwen aan begonnen en met een goed gevoel afgesloten, bleek ze niet gehaald te hebben, terwijl ze voor een ander tentamen, ondanks een zeer pessimistische indruk achteraf, wel geslaagd was. Hoe kon dit? Een andere gebeurtenis die ze niet had zien aankomen, was dat de dirigent van het koor haar een andere plaats had gegeven, ze was verhuisd van de alten naar de sopranen. Ze had tegengestribbeld, ervan overtuigd dat ze die hoogte niet had, maar bij de repetities bleek haar stem er geen enkele moeite mee te hebben, tot haar grote verrassing. De onderbezette sopranensectie was blij en de dirigent had haar bemoedigend toegeknikt en opgemerkt dat de balans in het koor nu veel beter was. Maar ze snapte er niets van. Wat was er aan de hand met haar beoordelingsvermogen, dat eerst altijd zo constant en betrouwbaar had geleken? Hoe was haar zelfbeeld eigenlijk? Ineens begon ze aan alles twijfelen.

Toen brak haar moeder haar schouder en daardoor was ze plotseling veel meer aan huis gebonden. Maar dankzij de snel beschikbare hulptroepen kon het zorgschema zo geplooid worden dat ze geen koorrepetitie of college hoefde te missen en ook amper studietijd hoefde in te leveren. De band met haar moeder veranderde, werd transparanter en op een bepaalde manier gelijkwaardiger en dat leidde tot prettige gesprekken. Van een van de bezoekers had haar moeder een boek over de Deense filosoof Kierkegaard gekregen en had het aan haar gegeven; ze was niet zo van de

Een zekerheid dat er goede, zinvolle dingen konden gebeuren buiten haar eigen wil om

filosofen. Op een avond stuitte ze al lezend op enkele passages die haar aan het denken zetten over haar eigen leven en haar kijk op haar verantwoordelijkheden. Ze had zichzelf altijd gezien als iemand met een groot verantwoordelijkheidsgevoel maar daar was ze nu niet meer zo zeker van. Ineens kreeg ze inzicht in haar eigen rol bij enkele vervelende gebeurtenissen, waarvan ze altijd had gedacht dat haar zelf geen enkele blaam trof. Die inzichten waren niet bepaald vleidend voor haar persoon. Toen ze dat ontdekt had, kwamen er meer herinneringen boven aan situaties waarbij ze niet zo'n fraaie rol had gespeeld. Achteraf bezien had ze zich in haar relatie met haar vriend een stevige moederrol toebedeeld, soms op het vitterige af. En had ze wel naar hem geluisterd? En hoe was dat gegaan bij haar vriendin, die ze zo vaak had uitgelegd wat ze moest doen? Alsof haar zienswijze de enig juiste was. Wat een arrogantie eigenlijk om zo met een ander om te gaan. Vervolgens deed ze enige tijd haar uiterste best om deze hebbelijkheid te veranderen, maar tot haar schrik ontdekte ze dat ze o zo gemakkelijk in haar oude gedrag verviel, alsof het allemaal vast ingesleten gewoonten waren. Langzaam begon haar een gevoel van verslagenheid.

Of het door de ontspanningsoefeningen kwam of door de wateroppervlakken, of door iets anders, wie zal het zeggen, maar op een onverwacht

moment kwam er in een flits een gevoel van berusting, van een zekerheid dat er goede, zinvolle dingen konden gebeuren buiten haar eigen wil om. Dat er iets was waar ze geen greep op had en dat ze zich daaraan kon toevertrouwen. Was er niet genoeg moois gebeurd zonder dat ze er zelf de hand in had gehad? Dat waren misschien wel de beste dingen: nieuwe vrienden, de veranderde band met haar moeder, het boek dat ze van haar had gekregen, een betere plaats in het koor, het prachtige nieuwe lied. En ineens zag ze de gelaagdheid van de liedtekst en de reden, ja noodzaak van de dingen die haar overkomen waren.

Op een ochtend werd ze vroeg wakker met het gevoel alsof ze dagen had geslapen en aan de andere kant van de wereld was ontwaakt. Ze wist meteen wat haar ontwaken had veroorzaakt. Een wateroppervlak, spiegelglad onder een verblekende sterrenhemel. Het zachte ochtendlicht had door het oppervlak heen tot op de bodem geschieden, ze had vissen, waterplanten en zacht glanzende stenen gezien. Ineens werd haar duidelijk wat de functie van al die wateroppervlakken was geweest. Ze hadden haar haar sterke wil voorgespiegeld, en dat ze die moest leren kennen en beteugelen. En er was bovendien de rotsvaste innerlijke zekerheid dat ze waren ingegeven door een inwonende vriend. Het was het laatste waterbeeld dat ze te zien kreeg. ▲

Een kompas voor

▷	TEKST: KLAUS BIELAU
▷	LAND: OOSTENRIJK
▷	BEEELD: NASA, JAMES WEBB TELESCOPE
▷	RUBRIEK: GEEST EN ZIEL

een nieuwe aarde

Vergroot de horizon
van je mededogen

'De mens is een deel van het geheel dat we universum noemen, een in ruimte en tijd begrensd deel. Hij ervaart zichzelf, zijn gedachten en gevoelens als afgescheiden van al het andere, een soort optische illusie van het bewustzijn. Deze illusie is voor ons een soort van gevangenis omdat ze ons beperkt tot onze eigen voorliefden en genegenheid voor onze dierbaren. Het moet ons doel zijn ons uit deze gevangenis te bevrijden door de horizon van ons mededogen uit te breiden zodat het alle levende wezens en de gehele natuur in al haar schoonheid omvat.'

(Albert Einstein, 1879-1955)

Geest en Ziel

Het kompas – een van mijn voorouders heeft zijn halve leven op zee gevaren voordat hij zich succesvol in een bedrijf vestigde. Hij had op al zijn reizen een kompas bij zich. Niemand kan zich herinneren ooit iets over de herkomst ervan te hebben gehoord, die nu in de bibliotheek (die tegelijkertijd werkkamer van mijn vader was in mijn ouderlijk huis) een vaste plek heeft en regelmatig wordt afgestoft. Een oud ding van hout en messing. Omdat we al lange tijd niet meer aan zee wonen, wordt het kompas niet gebruikt. Het is ook veel te ouderwets, voor zover een kompas dan ouderwets kan zijn. Het interessante aan dit soort dingen is dat ze blijven functioneren; ze gebruiken geen stroom of andere aandrijving, ze doen het gewoon. Dat fascineerde me, net als vele jongens, steeds weer.

Op een mooie heldere zomerdag kwam een oude gepensioneerde collega van mijn vader, verre familie, oom Hans, op bezoek. Toen hij plaats nam in de werkkamer, mijn vader en hij bespraken enkele gecompliceerde juridische zaken, viel zijn blik op het kompas. Hij stond op, bekeek het kompas en glimlachte. 'Kurt jongen, weet je dat dit een speciaal object is? Ik zie dat het regelmatig

wordt schoongemaakt.'

Mijn vader keek hem met vragende ogen aan. De oude vriend tilde het metalen gedeelte voorzichtig uit de mahonielijst en liet ons een spreuk zien die in de bodem was gegraveerd en die opviel door de goed bewaarde kleur:

*Reiziger, luister,
ik, je kompasnaald
vergis mij niet,
ik geef je steeds de richting aan
maar alleen wanneer je weet
hoe je mij moet gebruiken.
Als de zon achter de zon
de aarde achter de aarde je doel is,
dan zal ik je tot hulp zijn,
waar je je op dat moment ook bevindt,
hulp waarop je vertrouwen kunt
in moeilijke tijden.*

'Wat dat te betekenen had: hoogst interessant?' was het op conversatietoone gehouden commentaar van mijn vader. De oom fronste zijn wenkbrauwen en glimlachte. 'Kom, laat ons jouw problemen eens bekijken.' Ik zal toen ongeveer 12 of 13 jaar oud zijn geweest. De spreuk liet mij niet meer los en toen ik in bed lag, galmden de zinnen die de oude man had voorgelezen in mij na. Wat zou dat betekenen: de aarde achter

Vorige bladzijde:
The longing forest.
© Carlos Ruiz
Dy3drenders
Hiernaast:
Kompas van de
hemel. L. Thomas
Wright, A synopsis
of the universe, or,
the visible world
epitomiz'd, Plate II,
cyanotype uit 1842

de aarde, zon achter de zon? Ik mijmerde nog een beetje voor mij uit over beelden, boeken, ontdekkingsreizigers, vreemde kusten, de kompasroos op elke zeekaart... en toen sliep ik in. Ik werd echter steeds weer bezweet wakker, met hartkloppingen. Slechts droombeelden bleven in mijn herinnering hangen; vulkaanuitbarstingen, aardbevingen, mensen die in volle paniek door elkaar renden, ergens verzonk een eiland in zee. Maar achter dat alles een helder en stil stralend licht, zoals een theater waar de oude coulissen verbrand worden omdat ze niet meer bruikbaar zijn na afloop van het theaterstuk.

2

ZWAVELZUUR (vitriool) – Tientallen jaren later, tijdens een ziekte, die weliswaar niet levensbedreigend was maar me langere tijd verzwakt had, dook plotseling de herinnering aan die ene avond weer op. De spreuk op de onderkant van het kompas: zon achter de zon, aarde achter de aarde, kwam uit het diepste van mijn herinnering in mijn bewustzijn naar boven. Of was het een ruimte die in het donker lag, die plotseling licht werd toen er simpelweg een deur naar buiten openging? Ik vroeg mijn oude vader aan de telefoon of hij zich de avond en de spreuk op de onderkant van het kompas kon herinneren. Na een korte pauze bevestigde hij dit en ik vroeg hem of hij kon nakijken of er ook een naam van een auteur bij stond. ‘Sorry, ik zie alleen die spreuk, hoe kom je daarop?’ Ik antwoord: ‘Dat vertel ik je een andere keer, als we elkaar weer zien.’

In elk geval moet het iemand geweest zijn die wetende was.

De onrust was al langer in mij aan het zeuren, een ontevredenheid met alles en iedereen, in het bijzonder met mijn leven, en nu ik ziek en min of meer aan bed gekluisterd was, besloot ik om de onrust serieus te onderzoeken. Op een dag kreeg ik een boek in handen: *Zonen*

van het licht, roman, en helemaal aan het eind, bij de verklarende woordenlijst, zag ik het woord vitriool/zwavelzuur, preciezer Z.W.A.V.E.L.Z.U.U.R.. Als scheikundige (ik werk voor een milieuorganisatie) is zwavelzuur voor mij al sinds mijn scheikundelessen op school een heel normaal woord. Zwavelzuurverbindingen, zouten van zwavelzuur met metalen. Maar hier, in dit boek, stond iets heel anders: *Visita Interiora Terrae, Rectificandoque Invenies Occultum Lapidem*. Ga de aarde binnen en als je je zuivert, zul je de steen der wijzen (eigenlijk de verborgen steen) vinden. Toen ik die woorden las, was er geen verbazing, geen verwondering in mij. Het was duidelijk, zo moest het zijn. Alleen: wát te doen, hóe te doen?

3

Vertrek – Dat was in die tijd het begin van een nieuw leven, gekenmerkt door het in overeenstemming brengen van deze mysterieuze kompasinscriptie met het zwavelzuur. Ik doorzag snel dat scheikunde een van de kinderen was van een grote, universele moeder: de Al-chemie. Een druk (onder)zoeken begon, wat me bij de mythen van de Nieuwe Aarde bracht, en hoe die in vele verhalen, sprookjes en overgeleverde geschriften uit alle culturen en tijden werd voorgesteld. En al die overleveringen willen door de mens worden begrepen. Nee het gaat niet alleen om mij, om mijn persoon; wordt niet de gehele mensheid beïnvloed door het middelpunt van de aarde? Omdat ik niet meer geheel beter werd, moest ik veel dingen loslaten die vroeger belangrijk voor me waren geweest. Aan de andere kant beleefde ik, zoals je dat noemt, toevallige ontmoetingen met mensen die ook naar iets anders op zoek waren. Als een geheim dat voor een onmogelijk lange tijd in het diepst van onze ziel heeft gesluimerd, in onze slaap is bewaard maar zich nu weer begint te roeren. Dat wat de aarde achter de aarde is, kan niets

Verlang
je ernaar
het ge-
zicht van
de goed-
heid te
zien?

anders zijn dan het Paradijs, Nirwana, of hoe we dit ook willen noemen. En het kan nergens anders worden gevonden dan in onszelf. Eigenlijk is dit het midden, op de bodem van ons hart. Als het daar wordt gevonden, dan wordt het overal herkend. Ik moest weer denken aan de oude vriend van mijn vader – zijn ogen kwamen me weer voor de geest, zijn begrippe glimlach. En nu kwam de betekenis van veel woorden mij voor als in een opengeslagen boek. Het overal gaat waarlijk over het al; wat kon de nieuwe aarde nog meer zijn dan het achter de aarde verlicht door een verborgen zon die ook over-al is. Zou het kunnen dat alles wat wij nu zo zien, coulissen zijn, simpele decoratie, zoals kraampjes op een jaarmarkt?

4

Wedergeboorte van dag tot dag – Mensen behandelen mij de laatste tijd anders, vriendelijker dan normaal gesproken, prettig; zelfs mijn voormalige tegenstanders stoppen met steken. Ik kreeg een donkere gedachte dat dit alles met mij zou kunnen samenhangen. Een jonge collega die mijn opvolger zal worden, ook scheikundige, sleepte boeken voor mij aan over alchemie, en daar waren er veel meer van dan ik had gedacht. Daar dook steeds weer, hoe kon het ook anders, de naam Hermes Tresmegistos op, de driemaal grote. Die werd in de renaissance opnieuw bekendgemaakt, vooral door Marsilio Ficino.

Is het niet de tijdloos eeuwige renaissance, die wedergeboorte in een brandend, ja vlammend hier en nu, die ons eigenlijke doel is waarvoor we op deze planeet zijn gezet, om door het mysterieuze Licht alles te vernieuwen, ja, ook een nieuwe aarde te laten ontstaan?

En zo worstelde ik van het ene naar het andere, of misschien beter: het was niet ik die zich moest uitstrekken naar dit of dat, het is anders: er is een mysterieuze kracht die precies aantrekt wat nodig

kan zijn voor de volgende stappen. En zo vielen mij de volgende zinnen van Marsilio Ficino in handen: ‘Verlang je ernaar het gezicht van de goedheid te zien? Werp een blik op de hele wereld vol zonlicht. Denk eens aan het licht in de materiële wereld, hoe het gevuld is met alle vormen van alle dingen en daardoor beweeglijk; neem de materie weg en laat de rest. Dan heb je de ziel als onstoffelijk, universeel en onveranderlijk licht. Dit licht schijnt oneindig omdat het vanuit zijn eigen aard schijnt en niet beperkt wordt door vermenging met andere dingen. Door alle dingen heen strekt het zich uit, omdat het in niets is, zodat het in alle dingen gelijkelijk kan schijnen. Het leeft uit zichzelf en verleent alle wezens het leven, terwijl zijn schaduw, namelijk dit zonlicht hier, ook leven geeft aan de stoffelijkheid.’ ▲

Astrolabium (plaatsbepaling van de aarde)

De eeuwige vertroosting

Jan Luyken. Kind wordt uit het raam gegooid omdat het weigert de mis te dienen. 1696

▷	TEKST: DICK VAN NIEKERK
▷	LAND: NEDERLAND
▷	BEELD: JAN VAN TEEFFELN, COLLECTIE KDC
▷	RUBRIEK: FILOSOFIE BIJ RAMPSPOED 9

In deze wereld die kommert van nood, openbaart rampspoed zich natuurnoodzakelijk in allerlei vormen: pandemieën, oorlogen, persoonlijke tragedies; het lijstje kan eindeloos uitgebreid worden. Mensen zijn daardoor vaak wanhopig op zoek naar een houvast, maar dat houvast is er al. Wie de moed heeft zijn eigen tekorten en onwetendheid onder ogen te zien, wie de moed heeft om alles los te laten, zal in zijn diepste zelf een schier onuitputtelijke bron aantreffen. Dat hoeft niet altijd in ascese of afzondering te geschieden; het kan ook op een zoete, welluidende manier gebeuren, bij voorbeeld door middel van poëzie. Voor mij is het volgende gedicht ('De ziel betracht de nabijheid Gods') van Jan Luyken (1649-1712) al jarenlang een manifeste uiting van Gods al-aanwezigheid en een inspiratiemoment om verder te gaan op de eens gekozen weg.

*Ick meende oock de Godheyt woonde verre,
in ene troon [hemel], hoogh boven maen en
sterre,
en heften menighmael myn oogh
met diep versuchten naer om hoogh;
maer toen ghy u liefden t'openbaren,
toen sagh ick niets van myn gemoet,
dan wiert het lieflyck ende soet.
Daar kwaamt gij uit der diepten uitwaerts dringen,
en als een bron mijn dorstig hert bespringen,
zoo dat ik u, o God! bevond
te zijn den grond van mijnen grond.*
(uit: Jezus en de Ziel)

Voor de dichter is God dus niet iemand boven of buiten onze wereld maar in ons. We kunnen God uit de wereld en uit onszelf leren kennen. God en de natuur zijn identiek, zoals Spinoza herhaaldelijk zei en schreef: God ofwel de Natuur. Natuur dan natuurlijk niet opgevat als een prachtig heidelandschap of als drassige groene weides met weidse panorama's, maar natuur als het eindeloze Heel-Al. Omdat we daarvan zelf deel uitmaken kunnen we God/Natuur leren kennen. In plaats

van geloven aan dogma's en het blindelings aanvaarden van Bijbelse geschriften, wordt het dan een kwestie van weten en zelfervaring. Dat is wat ik de eeuwige vertroosting zou willen noemen, 'de vertroosting van Bethlehem', zoals de katharen het noemden.

Damascus-moment

Jan Luyken is een klassiek voorbeeld van een dichter die door een 'Damascus-moment' – zoals Paulus dat had – een gids werd ten waren leven voor de zoekende mens. Zijn bekende dichtbundel *Duytse Lier* getuigt nog van de frivole onstuimigheid uit zijn jonge jaren. Maar toen op zijn zesentwintigste een nabije vriend plots overleed, ging hij drastisch de weg van inkeer en ascese. Hij trok zich vanuit Amsterdam terug in Haarlem en later in Schellinkhout om zich voortaan nog alleen in stichtelijke poëzie tot de mensen te richten. In zijn woordkeus en denken vond hij daarbij steun bij de bekende mysticus uit Görlitz, Jakob Böhme. De slotregels van ons gedicht lijken bijna letterlijk aan hem ontleend. Volgens een tijdgenoot maakte Luykens uitbundig leven van de ene op de andere dag plaats voor permanente in-

OMDAT WE
DAARVAN ZELF
DEEL UITMAKEN
KUNNEN WE
GOD/NATUUR
LEREN KENNEN

nerlijke verdieping: *'In zyn ommegang was hy stil, deftig (bezadigd) en minzaam, doch met weinige gemeenzaam [met weinig mensen op vertrouwde voet].'* Hij hield van de eenzame wandelingen buiten, om te meer *'het zoet genieten Gods'* gewaar te worden. Daarvan zei hij *'dat hy de geschape dingen der natuur aanzag, als een brief geschreven door de hand van zyn Beminde, het geen hem op de oorsprong aller dingen deed verlieven'*. Hij bezocht dikwijls *'godvruchtige mensen, maar meest de behoeftige en geringe'* en hielp hen in hun nood met grote discretie. Hij werd veel in zijn huis bezocht, ook *'van lieden van andere plaatsen'*. En hoewel hij van weinig woorden was, ging ieder *'gesticht en overtuigd'* bij hem weg. Want *'hy drukte hooge zaken uit met lage woorden'*. ▲

Armstrong, Karen
De heilige natuur
Querido, Amsterdam 2022

De eerste conferentie over het milieu werd in 1972 gehouden, in Stockholm. Precies vijftig jaar geleden verscheen het rapport van de Club van Rome 'Grenzen aan de groei'. Karen Armstrong vraagt zich nu in haar nieuwste boek *De heilige natuur* af of er een kans is weggelegd in religie en spiritualiteit om de klimaatcrisis, voor zover dat nog kan, af te wenden.

Armstrong maakt duidelijk dat wij in het Westen als enige cultuurgroep van diverse levensbeschouwingen en religies de verbinding tussen het goddelijke en natuurlijke, de verwevenheid van het heilige in de natuur, zijn kwijtgeraakt. Het komt doordat de christelijke God, anders dan bij andere, niet-westerse religies, in plaats van een kracht een gestalte is geworden. Oorspronkelijk hadden de christenen, zo schrijft zij, net als de volken van het Midden-Oosten, India en China, het heilige gezien als een alomtegenwoordige kracht waarvan de natuurlijke wereld was doordrenkt. God was niet beperkt tot een bovennatuurlijke hemel, maar overal en in alles aanwezig. In het hart van alle dingen leefde de goddelijke essentie. Onder invloed van wetenschap en theologie begonnen de mensen in het westerse christendom God te beschouwen als een bepaald wezen, superieur hoog boven alles verheven, ver weg in hemelse regionen. God werd losgekoppeld van de wereld, de natuur ervaren als mechanisch, voorspelbaar met natuur-

wetten, een bron van grondstoffen, die tot eigen voordeel gebruikt mochten worden. Had God hun niet, zoals te lezen staat in Genesis, de heerschappij over de natuurlijke wereld gegeven? Het werd tijd te breken met de heidense gewoonte om de natuur te vereren. Niet langer was de natuur een manifestatie van het goddelijke; ze was handelswaar die moest worden geëxploiteerd.

Armstrong is ervan overtuigd dat wij in onze tijd veel kunnen leren van de inzichten en gebruiken van het confucianisme en het taoïsme in China, het hindoeïsme en het boeddhisme in India, het monotheïsme in Israël en het rationalisme in Griekenland. Zij wisten beter het heilige te bewaren – en hoe, dat brengt zij onder woorden in dit boek. Zij constateert dat een groot deel van de milieudiscussie in het Westen van wetenschappelijke aard is. Essentiële informatie, maar alleen die kennis zal onze band met de natuur niet herstellen. Het is slechts een zaak van het hoofd. Armstrong stelt voor naast de rationele denkwijze de aandacht te richten op de *mythos*, op mythisch denken, en afstand te nemen van de misvatting dat mythen onwaar zijn. Op een ander niveau dan de ons bekende zijn zij waar en verbinden ze ons met de oorsprong, de ultieme waarde van mens-zijn. 'We hebben goede mythen nodig die ons helpen ons te identificeren met onze medemensen (...), die ons helpen het belang in te zien van compassie (...) en we hebben beslist goede mythen nodig die ons

helpen om de aarde opnieuw als heilig te vereren, want als er geen spirituele revolutie komt die de destructieve aard van onze technologische vindingrijkheid ter discussie stelt, zullen we onze planeet niet redden.'

Armstrong gaat op zoek naar de mythen binnen de genoemde levensbeschouwingen en religies, hoe daarin de natuur ervaren wordt. Zij benoemt overeenkomsten en specifieke kenmerken van elke afzonderlijke traditie. Het meest verbindende element dat zij ontdekt, is 'het heilige', de energie waarvan al het leven vervuld is en die in iedere spirituele traditie bekend is, zij het onder een andere naam. Het is de oorspronkelijke kracht *qi*, die de Chinezen beschouwden als onkenbaar, onverwoordbaar als 'de duistere en samenbindende lagen van mysteries'. Het is *Tao*, de bron van het zijn, zoals Lao Zi schrijft: 'Tao baarde het ene. Het ene de twee. De twee baarden de drie. De drie alle schepsels.' Het is *rta*, de mysterieuze, alomtegenwoordige kracht in de oude teksten van het hindoeïsme, de Veda's. 'Rta wordt het best begrepen als 'actieve, creatieve waarheid'

'Er was een tijd toen weide, bos en beek, de aarde, en al wat ons verschijnt, getooid leek in hemels licht, de luister en de frisheid van een droom. Het is niet meer zoals het eertijds was; waarheen ik mij ook keer, des nachts of overdag, dat wat ik heb gezien, ik zie het thans niet meer.' William Wordsworth

▷	TEKST:	REDACTIE
▷	LAND:	NEDERLAND
▷	RUBRIEK:	BOEKEN

of 'het werkelijke zijn van de dingen'. Net als qi en tao was rta geen god, maar een heilige, onpersoonlijke, bezielende kracht.' Armstrong is voorzichtig met 'het heilige' namen te geven. Het liefst sluit zij zich aan bij de dichters William Wordsworth en Coleridge, die de heilige aanwezigheid zoveel dichterbij brengen door hun ervaring in de natuurlijke wereld te beschrijven. Wordsworth gebruikt behoedzaam het woord 'iets', een vage verwijzing voor een werkelijkheid die hij niet wil – niet kan – definiëren.

'Ook voelde ik een zijn dat me verwart met het geluk van een verheven denken; 't hoog besef van *iets* wat zich veel dieper heeft gemengd, en huist in 't licht van de ondergaande zon, de ronde oceaan, de wind die trilt, de blauwe lucht en 't menselijk verstand; een roering en een geest, de polsslag van alles wat denken kan en wordt gedacht, golvend door alles heen.' Doen deze dichtregels, vraagt zij, niet meer denken aan rta, atman, brahman, qi en de tao dan aan de moderne westerse God? Als we 't heilige opnieuw zien in de natuur en toelaten in ons leven, zou ze onze geest voeden en een vormende invloed kunnen worden om 'de wereldcrisis te boven te komen'. Ieder hoofdstuk sluit zij daarom af met 'op de weg voorwaarts' waarin zij aansluitende gedachten en raadgevingen geeft vanuit iedere spirituele stroming. Zo biedt elk hoofdstuk 'een bouwsteen die ons helpen zal om in onszelf een nieuwe houding ten opzichte van de natuurlijke wereld te laten openbloeien of die

te herontdekken en zo onze spirituele toewijding aan het milieu te verdiepen.' Het gaat erom, schrijft zij, die inzichten en gebruiken in ons leven te integreren, zodat zij ook in ons hart en onze geest een verandering teweegbrengen. Hoe kunnen we dan meer concreet de visie van een heilige natuur terugkrijgen? In de eerste plaats, denkt Armstrong, door onze perceptie van 'God' te veranderen. In plaats van 'Hem' te zien als beperkt tot de verre hemel, moeten we kijken naar de oude – en nog steeds wijdverbreide opvatting van het goddelijke als een onuitsprekelijke, maar dynamische innerlijke aanwezigheid die door alle dingen stroomt. Vervolgens te oefenen in wat de Chinezen 'stil zitten' noemen, en leren het gewone leven op te merken en ons bewust te worden van de manier waarop alles met alles samenhangt, hoe vogels en bladeren, wolken en wind in harmonie samengaan. Een mentaliteit te ontwikkelen die 'gadeslaat en zo wordt onderricht'. Daarbij leren te zwijgen en daarin het grootse ervaren van een onzegbare aanwezigheid van 'iets'. Compassie te ontwikkelen voor de ander en de aarde. 'Omdat compassie ons bevrijdt uit de gevangenis van ons ego, kunnen we komen tot een ervaring van het anders-zijn – de heiligheid – van wat we God noemen.' Armstrong gaat in op wat de Grieken *kenosis* noemen, het 'leegmaken' van zichzelf; op de praktijk van *anatta*, 'zelfloosheid', die Boeddha voorstond; op de *islam*, dat ten diepste 'overgave' betekent, op *ahisma*, geweld-

WE HEBBEN BESLIST GOEDE MYTHEN NODIG DIE ONS HELPEN OM DE AARDE OPNIEUW ALS HEILIG TE VEREREN

loosheid, uit de Indiase tradities, dat elke vorm van schade toebrengen aan anderen of het zelf verbiedt. Zij haalt Job aan die zijn wanhoop te boven komt. 'De mensen mogen dan denken dat ze het middelpunt van het universum zijn', brengt God naar voren, 'maar de dieren hebben veel nobeler waarden dan de mensen die hen exploiteren'. God onthult Job een kosmische orde van duizelingwekkende schoonheid. Het dwingt Job de ontoereikendheid van zijn visie onder ogen te zien. Paulus houdt zijn bekeerlingen in Filippi de zelfverloochening voor. We moeten, concludeert Armstrong, een diepgaand partnerschap aangaan, een drie-eenheid van hemel, aarde en mensheid. Zo en zo alleen is het heilige, dat alles doorstroomt, waar alles mee doordrenkt is, terug te vinden. 'Als we de milieucrisis een halt willen toeroepen, moeten we eerst, net als Coleridge, op zoek gaan naar een stille ontvankelijkheid voor de natuurlijke wereld door haar elke dag beetje bij beetje in ons leven binnen

De structuur van een levensboom heeft een kruisvorm. © Charles Burchfield. Sunshine and rain, 1947

te brengen. (...) Ondergedompeld in de natuur zul je zien en horen: de lieflijke vormen en klanken verstaanbaar in de eeuwige taal van je God, die al een eeuwigheid zichzelf uit in alles, en alle dingen in zichzelf.'

Wat er in dit boek gebeurt, is ongelooflijk mooi. Armstrong, op zoek naar 't heilige, diept de kern, de ziel van iedere geloof- en wijsheidstraditie op en laat daarmee, misschien ongemerkt, zien wat hen verbindt en waar het bij 'religie' om gaat, verbinding met dat wat groter is dan jezelf. Zij is godsdienstonderzoeker maar schroomt niet de poëtische taal van Wordsworth en Coleridge als een belangrijke leidraad door het boek te nemen. Zij kiest voor het aanspreken van het hart. Een prachtige keuze, immers in het midden van ons levensstelsel, in ons hart, woont verborgen nog 't heilige. Daar wacht en klopt de innerlijke heilige natuur. Bijzonder, welke plaats zij toekent aan de Chinese religieuze traditie, het taoïsme, ook al heeft het geen eigen scheppingsverhaal zoals andere religies. Juist daarom en omdat het taoïsme uitgaat van 'het ene', de onverwoordbare en onkenbare bron van het zijn, staat het heel dicht bij de eenvoud van 't heilige. Net als de dichters had Lao Zi een glimp opgevangen, schrijft Armstrong, van een dynamische kracht in het hart van het alledaagse bestaan. Zij richt zich voorbij de woorden, voorbij wat men meestal onder godsdienst verstaat, op het in stilte waarneembare heilige. Maar meer doet zij. Wanneer zij schrijft dat 'Hemel en aarde

'T HOOG BESEF VAN IETS WAT ZICH VEEL DIEPER HEEFT GEMENGD, EN HUIST IN 'T LICHT

– de kosmos die onze materiële wereld omvat – en de tienduizend dingen', fasen zijn in de evolutie van Tao zelf, blijkt zij in een groots en weids perspectief. De aarde staat niet op zichzelf, staat niet alleen. Zij neemt deel aan de ontwikkeling binnen de kosmos, aan de eeuwigheid, de ontwikkeling van Tao zelf. En alles in die ontwikkeling wacht op de aarde en al haar bewoners, totdat ook zij de heilige natuur in alles zullen herkennen en erkennen en hun plaatsen zullen innemen op de Heilige Aarde, die er al is. Op hetzelfde perspectief zoomt Armstrong in bij het gesprek tussen Job en God. Terwijl Job duisternis en dood ervaart en opgesloten zit in zijn menselijk egoïsme, toont God hem een kosmos en een natuur van een gigantische grootsheid, die bruist van energie, schoonheid en leven, en vraagt Job dan: 'Waar was jij toen ik de aarde grondvestte?' Job zwijgt, valt stil, hij ervaart een aanwezigheid die zijn begrip ver te boven gaat. 'Waar was jij?' Is dit niet een vraag die ons allen nog altijd raakt? Wat is jouw plaats in die grootsheid?

Ik kan me voorstellen dat iemand die het boek leest, denkt 'zijn die kleine oefeningen die Armstrong voorstelt wel voldoende om de huidige klimaatcrisis te keren?'

Vele malen tijdens het lezen glipten vergelijkbare woorden van de wijsgeer Hermes Trismegistos mijn gedachten binnen, zoals 'alles is vol ziel' en 'de natuur is verankerd in God'. Ook Hermes ziet hoe het goddelijke zich uitdrukt in de natuur. 'Zult ge nu zeggen: God is onzichtbaar? Wie openbaart zich meer dan God? Hij heeft immers alles geschapen opdat ge hem door alle schepselen heen zult kennen.' 'God kennen?' Hier springt mijn hart van op, ik vraag mij af wat 'God kennen' inhoudt. Het sluit volgens mij aan op wat Armstrong schrijft maar waar ze niet dieper op in gaat: 'In dit proces zullen we nieuwe gewoonten van geest en hart ontwikkelen'. Ja, het hart weet. In het hart spreekt gnosis, de wijsheid en de liefde van de ziel, van het middelpunt van de microkosmos, die ik bewoon. En ik ervaar, waar de ziel, mijn bezieling, zich bevrijdt van materieel denken, voelen en handelen, vernieuwt zij zich stap voor stap door andere gedachten, een nieuwe geest, die binnenvloeit. 'Geest is alles

'O, het ene leven in ons en erbuiten, dat alle beweging treft en wordt tot haar ziel, een licht in klank, een klankkracht in licht, ritme in alle gedachten, vol vreugde overal.'
Coleridge

GOD ALS EEN ONUITSPREKE- LIJKE, MAAR DYNAMISCHE INNERLIJKE AAN- WEZIGHEID DIE DOOR ALLE DIN- GEN STROOMT

omvattend, alles reddend, bevrijdend, genezend', zegt Hermes. Hoe waar! Met deze geestelijke spirituele ontwikkeling zet ik mijn voet op de evolutieboog in de kosmos. En met Hermes spreek ik tot het heilige, het goddelijke: 'Uw mens wil mét u heilig maken, waartoe gij hem alle macht gegeven hebt.' En met Lao Zi: 'Ik wil naar uw grote wijze voorbeeld leven en mij ingeschakeld weten in het goddelijke scheppingsplan.' Dat is meer dan alleen de verzoening met de natuur. Het vrijgemaakte geestlicht straalt over het kleine wat ik doe. Dat licht tilt voor mijn bewustzijn de aarde en haar mensen op uit de verwarring en de duisternis van de tijd. Dít geneest!

Een rijk en boeiend boek met een inspirerende boodschap, gegrond in een brede kennis van religie. De ontdekking van het heilige in de natuur leidt naar het ontsluiten van het heilige diep in jezelf, naar een zinvolle spirituele weg. Het boek smaakt naar meer.

Over de auteur

Karen Armstrong (1944, Wildmoor, Worcestershire) is een Brits auteur en een van de meest vooraanstaande en meest gelezen schrijvers op het gebied van godsdienst. Vooral in de religiewetenschappen aanverwante studies is zij bekend, maar ook mensen met een interesse in religie en spiritualiteit lezen haar boeken. Haar werk is vertaald in veertig talen en omvat meerdere bestsellers. Zij heeft zich gespecialiseerd in christendom, jodendom en islam. Haar boeken worden gekenmerkt door een vrijzinnige kijk op het verschijnsel godsdienst.

Van 1962 tot 1969 was zij non in de Engelse orde 'De gemeenschap van het Heilig Kind Jezus'. Al tijdens deze periode ging zij Engelse letterkunde studeren aan de universiteit van Oxford. Na het verlaten van het klooster rondde zij haar studie af.

Sinds die tijd schrijft zij. In de inleiding van *Een geschiedenis van God* schrijft zij: 'Religie was geen geesteshouding die manipulerende vorsten en priesters aan een van oorsprong seculiere menselijke natuur hebben geplakt, maar is de mens ingeschapen.' In 1999 verleende het Islamitisch Centrum van Zuid-Californië haar een eervolle onderscheiding voor haar werk. In 2008 ontving zij de Four Freedoms Award voor godsdienstvrijheid en in 2017 een eredoctoraat aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Zij schreef onder andere: *Een geschiedenis van God, vierduizend jaar jodendom, christendom en islam* (1995), *Het evangelie van de vrouw* (1997), *De strijd om God* (2000), *Mythen, een geschiedenis* (2005), *Compassie* (2017). Haar laatste boek is *De heilige natuur* (2022). In dit boek gaat zij in op hoe we de relatie met onze natuurlijke omgeving kunnen herstellen.

'Het is van essentieel belang dat de menselijke samenleving zich voegt naar het ritme van de natuur, die, in tegenstelling tot de menselijke wederwaardigheden, anderen niet schaadt.'

Karen Armstrong

WWW.LOGON.MEDIA

International Editorial Board

Eva Cristina Casciello – Italië
Joao Castro – Brazilië
Heiko Haase – Duitsland
Myriam La Bruyere – Frankrijk
Marietta Millet – Verenigde Staten van Amerika
Wiesława Modrzejewska – Polen
Ten Mukenga – Democratische Republiek van Congo
Anneke Munnik – Nederland
Diana Orrego – Columbia
Ruud Pellikaan – Nederland

Redactie Nederlandse editie

Eric Op 't Eynde, Peter Huijs, Anneke Munnik, Dick van Niekerk,
Frans Spakman, Anneke Stokman, Ansfrida Vreeburg

Vormgeving Studio Ivar Hamelink

Redactie-adres

LOGON

Bakenessergracht 5
NL-2011 JS HAARLEM

e-mail: info@rozekruispers.com

website: www.rozekruispers.com

België

Lectorium Rosicrucianum vzw Lindenlei 12, B-9000 Gent

e-mail: secl lectoriumrosicrucianum@skynet.be

website: www.rozenkruis.be

Abonnementsprijs

Nederland:

Per jaar € 30,-

Losse nummers: € 7,95

Proefabonnement (2 nummers): € 10,-

Andere landen: per jaar € 40,-

Abonnementenadministratie

Stichting Rozekruis Pers, Bakenessergracht 5, NL-2011 JS Haarlem

IBAN: NL11ABNA0560177593. BIC: ABNANL2A

Nieuwe abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan

